

N
A
S

1932 | 33

R
O
D

L·IV·ŠT·8

REŠITEV UGANK V 7. ŠTEV.:

Kvadrati: I. zob, ose, beg; II. kos, oko, sol; III. gaj, aja, jak; IV. jug, Una, gad; V. lok, oko, kos; VI. vol, oko, lov; VII. som, osa, maj; VIII. bol, osa, lak.

Velikonočna križaljka: n a v p.: Hvar, Serin, soseda, narod, nega, dam; v o d.: hl, ves, Aron, risan, nered, doga, Adam.

»Butara«: n a v p.: Lipa, karavana, livada, malina, Sahará, marelica; v o d.: Lika, para, lina, dama, Sana, rama, Soli, raca.

Rebus: Trst, Gorica, Reka, Adrije cvetoči raj, vam prisega je zapeta, naša last ste vekomaj.

Vse uganke so rešili: Marijan Urek, Zagorje ob Savi; Mira Štrukelj, Majaron Jožica in Angela, Kappus Stanka, Borovnica; Ladislav Petrovčič, Moste; Pogorevc Marica, Maribor; Schiffrer Savo, Breznica; učenci osn. šole v Beltincih; Janko Marinič, Sv. Urban; Lučka in Slavko Šeme, Zalna; Sonja Sarđoč, Št. Ilj.

3 uganke so rešili: Anton Schröbel, Mirko Kovačič, Ivan Jeremic, Ormož; Minka Benedik, Dolenja vas; Mihelič Alojzij, Breže; Ošlovnik Ivan, Trbonje; Janko Flanolja, Drago Klanšek, Novo mesto; Zupanc Franja, Goršek Pavla, Griže; Ivan Zupan, Kor. Bela; Ivan Zazula, Pristava.

2 uganki so rešili: Ivan Markelj, Kor. Bela; Petelin Janko, Notranje Gorice; Sever Irma, Vnuk Vikica, Ptuj; Stanko Zagoričnik, Joža Medved, Petrovče.

1 uganke so rešili: Joško Heifler, Laško; Selič Pavla, Sevnica; Josip Ramšak, Maribor; Ferš Juljan, Vrhovdol; Rozika Pernať, Mežica; Zemljak Adolf, Radgona; Franc Hrobat, Crna; Bečan Ivana, Preska; Joško Ribič, Pekre; Danica Vrabl, Križevci; Milavec Marjan in Albin, Leopold Hrastovčan, Brežice; Oskar Grubelnik, Ptuj; Zora Šenk, Kranjska gora; Hofbauer Anton, Ivan Ključar, Celje; Cesar Franc, Zupanc Dalibor, Kegu Terezija, Ljubljana; Pogačar Tončka, Baloh Martina, Breznica.

„Naš rod“ izhaja osemkrat med šolskim letom in ga prejemajo naročniki „Mladinske matice“, ki plačajo letno naročnino za list in publikacije „Mladinske matice“ Din 22·50, v 9 mesečnih obrokih po Din 2·50

List izdaja „Jugoslov. učiteljsko združenje“ — sekcija za Dravsko banovlino v Ljubljani, zanjo odgovarja Ivan Dimnik

Glavni in odgovorni urednik Josip Ribičič

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica šte. 6

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani (predstavnik F. Štrukelj)

Anica Černejeva:

Čebljanje

Očka,
pred hišo je mnogo ljudi,
a mamica nič ne vidi,
le spi.

Glej,
kakšna kočija je spodaj obstala!
Očka,
se bova midva peljala?

Očka,
zakaj pa me črni možje,
v sobo k mamici
ne puste?

Čuješ,
kako so zaropotali . . .
In rože in lučke so mami
pobrali.

Očka,
pojdeva le midva?
Mamica pa bo sama
doma?

Je-li,
saj bi jo s sabo vzela,
če bi mamica le
bedela.

Očka,
zakaj pa mi nič ne poveš!
Žalostno gledaš, očka —
ne smeš!

Jutri bo najina mamica
vstala,
pa se bo z nama in s sončkom
igrala.

Sama,
glej, očka, je rekla tako.
Nama,
veš, očka, bo spet lepo.

MED VULKANI IN ATOLI

STRIC

Mihec niti najmanj ni pričakoval, da bo zadnji del poti zanj najtežji. Vsa skrb je sedaj ležala na njem. Zelo se je poznalo, koliko je prej opravil Arijek. Mihec je moral vse noči presedeti pri krmilu. Le čez dan je smel malo zadremati, kadar je Micka imela malo časa, da ga je zamenjala. Imela je že tako mnogo posla s postrežbo in pripravljanjem jedil. Z njimi ni štedila. Dala je Arijeku najboljše od najboljšega. Kljub temu se mu je zdravje le polagoma boljšalo. Tri dni je sploh samo ležal. Šele četrty dan je nekoliko sedel, a dolgo ni vzdržal tako. Preslab je bil in rane so ga močno skelele. To ga je znova potrlo in spravilo v slabo voljo. Šele, ko je mogel za nekaj hipov vstati, se je zatrdno prepričal, da se mu zdravje vendar le vrača. Micka mu je prevezovala in snažila rane ter ga vedno znova silila k jedi.

»Ne bo prav tako,« jo je karal. »Saj ni res, da bi ravno jaz moral vse pojesti. Tudi zase in Mihca moraš skrbeti. Slednjič nam lahko še zmanjka.«

»Ničesar nam ne bo zmanjkalo,« je zagotavljala. »Je že gospod Hood skrbel za to. Sicer pa pravi Mihec, da Fidži otočje ne more biti več daleč. Kmalu bomo v pristanišču Suva na otoku Viti Levu in konec bo te strašne poti v čolnu.«

Naslednji dan je Arijek že prilezel iz kolibe in sedel poleg Mihca h krmilu.

»Živjo!« se je ves navdušen zadržal Mihec. »No, ali vidiš sedaj, da je čapul samo strašilo? Živ si in kakor je videti, boš tudi zdrav kmalu.«

Arijek je nekaj časa molčal. Zagledal se je v daljavo in globoko sopesl, kakor bi se iz svežega morskega zraka hotel napiti čim več moči. Nato je povetil glavo in tiho dejal:

»Res je, Mihec! Kmalu bom zdrav. Bodi uverjen, da sta mi vidva z Micko ozdravila še hujše rane, kakor so one, prizadejane od krokodilovih zob. Ozdravela sta me vere v vraže. Verjemi mi, da to ni tako lahko. Otočani smo preveč zagrizeni vanjo. Toda med boleznijo sem premišljeval o vajinih besedah ter dokazih in posvetilo se mi je. Saj sem na lastnem telesu doživel najlepši dokaz. Prav imaš, Mihec. Vse je samo bav-bav. Najlepša ti hvala! Odsihmal bom živel novo življenje.«

»Ju-hu-hu!« je zavriskal Mihec. »Micka, pridi no ven iz luknje, da vidiš novega Arijeka!«

»Kaj zopet vpiješ?« je rentočila Micka. »Zadnji čas si postal nekako divji. Še zmešalo se ti bo.«

»Ah, ne pridigaj vedno!« jo je veselo zavrnil. »Ob taki veseli novici ni vriskanje noben greh.«

Povedal ji je, kaj mu je Arijek ravnokar razodel.

»A tako?« se je začudila. »No, saj ti res ne morem zameriti vriskanja. Če bi znala, bi še jaz, pa tako, da bi se čulo na Novo Gvinejo.«

Veseli dogodek so praznovali pri izdatnem kosilu. V čolnu je od tega časa zavladalo novo življenje. Vsi so bili dobre volje, posebno še Arijek, ki se mu je zdravje vidno vračalo. Kmalu je zopet opravljal vsa prejšnja dela: veslal, ravnal jadro in krmaril. Rane se mu sicer še niso prav zacelile, toda bolele ga niso več. Micka mu jih je vsak dan osnažila in prevezala.

Čas jim je hitro potekal. Vsak dan bolj na gosto so srečavali atole in zelene otoke. Nekega jutra, še preden je sonce vzšlo, so na obzorju zagledali temno proggo, ki je polagoma dobivala določene oblike velikega otoka. Takega na svojem potovanju še niso srečali.

»Halo!« je zakričal Mihec. »Na cilju smo! Glejte, tam je otok Viti-Levu.«

V čolnu je zavladala splošna veselost. Dečka sta sedla k veslom in ladjica je s podvojenjo hitrostjo šinila proti celini. Sedaj je torej bilo konec nevarnosti in trpljenja. Še kakih štirinajst dni udobne vožnje na parniku, pa bodo pri stricu. V prvem navdušenju je Mihec celo na to pozabil, v katero smer morajo veslati. Šele ko skozi daljnogled ni zapazil na obrežju nobene večje naselbine, se je zatekel po pomoč k zemljevidu. Hitro je spoznal, da morajo obiti otok proti jugu, ga obveslati na južnem koncu in nato zopet voziti proti vzhodu. To se pa ni zgodilo tako hitro. Še ves preostali del dneva in vso noč je bilo treba jadrati, da so končno prišli na cilj. Niso si mislili, da je otok tako velik in razsežen. Kot prvi vesel pozdrav iz pristanišča Suva so na odprtem morju srečali dva parnika. Vozila sta eden proti zapadu, drugi proti severu.

Zavili so v širok zaliv in po kratki vožnji zagledali na desni strani majhno, a lično mesto. Pred njimi je ležala Suva. Nihče izmed njih ni bil vaje pogleda na tako veliko naselbino, posebno ne Arijek, ki je v življenju še sploh videl ni. Najbolj so se seveda čudili množici čolnov, jadrnic in nekaterih parnikov, ki so ležali v pristanišču. Pritrdili so čoln k obali ter poskakali na suho. Končali so svoj križev pot. Kam naj se sedaj obrnejo? Kaj naj ukrenejo? Presenetila in zmedla jih je množica ljudi v pristanišču. Sem in tja so hiteli vitki Fidžijanci, leporasli Samoanci in evropski mornarji. Do enega izmed teh se je obrnil Mihec.

»Kar hočete izvedeti boste izvedeli v pristaniškem uradu, ki se nahaja v oni-le veliki hiši,« je ta odgovoril.

Pokazal jim je čedno, veliko poslopje ob obali. Zahvalili so se mu in se napotili tja. Mihec je potrkal na prva vrata. Vstopili so in ugledali v sobi dva moža. Prvi, starejši, s kratkimi brki je sedel za mizo in nekaj pisal. Drugi, precej mlajši, oblečen v sportno obleko, je hodil po sobi, kadeč kratko angleško pipico.

»Kaj bi radi?« je kratko in osorno vprašal starejši.

»Radi bi kupili vozne listke v Calao in vprašali, kdaj odpelje parnik tja.«

»Oho!« se je začudil gospod. »Kje boste pa toliko denarja vzeli?«

»To je popolnoma naša zadeva,« se je razjezil Mihec. »Če listke plačamo, je vendar vse v redu. Ali ne?«

»To bomo šele videli,« se je razhudil možakar. »Ljudje vaše zunanosti navadno nimajo toliko denarja, če si ga ne pridobe na nepošten način.«

Tedaj se je oglasila Micka. Vsa rdeča je bila v obraz in oči so ji žarele kakor dva oglja:

»Čeprav smo raztrgani, kradli nismo! Preveč smo pretrpeli, da bi nas smeli zmerjati.«

Možu za mizo je bila ta samozavest očitno všeč. Veliko prijazneje je vprašal:

»Kje ste si torej zaslužili denar za vožnjo?«

»Nismo si ga zaslužili,« je odvrnila Micka. »Gospod Hood nam ga je podaril.«

»Kdo vam je dal denar?« se je naenkrat vmešal v pogovor mlajši mož in vzel pipico iz ust.

»Gospod Hood,« je še enkrat povedala Micka.

»Kakšen pa je gospod Hood?« je znova vprašal mlajši. Na obrazu se mu je poznalo razburjenje. »Ali bi mi ga znali opisati?«

Kaj bi ga ne znali? Saj so dovolj dolgo prebivali pri njem. Prav natančno so se ga spominjali.

»Ali niste morda zapazili, da na levi roki ne more premikati mezinca?« Mihec in Micka tega nista mogla potrditi. Pač pa Arijek.

»Da, da!« je rekel. »Prav dobro se spominjam, da ima trd mezinec. Če je z levico kaj prijel, ga ni mogel ukriviti.«

»On je! On je in nihče drugi!« Mladi mož je izbruhnil v divje veselje. Burno je stiskal našim znancem roke in venomer ponavljal: »Ah, kakšno odkritje!«

»Kdo za vruga je to?« je vprašal starejši. »Saj boste ponoreli od veselja.«

»Da, skoraj,« je zatrdil mlajši. »Toda tu ni prostor za slične razgovore. Veste kaj, gospod Snoper. Čez nekaj minut itak zapustite urad. Pojdimo skupaj doli v pristaniško restavracijo, da se vse pomenimo. Ne, to je res neverjetna zgodba.«

»Mi bi že šli,« je rekel Mihec, »pa nismo še ničesar ukrenili glede naših vozniških listkov.«

»Nič skrbi radi tega,« je rekel mlajši. »To bova midva z gospodom Snoperjem že uredila. Sicer pa, da se bomo bolje poznali: jaz sem Samuel Kendal. Po poklicu sem novinar, uslužben pri velikem londonskem časopisu. Sedaj pa pojdimo!«

Ko so še Mihec, Micka in Arijek povedali svoja imena, so vsi skupaj odšli v restavracijo. Tam jim je gospod Kendal naročil vsega, kar so hoteli.

»V svojem veselju sem pozabil na najvažnejše,« je rekel. »Kje ste naleteli na gospoda Hooda?«

»Na nekem otoku iz skupine Api v Novih Hebridih ima lepe palmov nasade,« je odvrnil Mihec. »Ne morem vam pa povedati natančno, na katerem. Ime sem pozabil, na svoji karti ga tudi nimam zaznamovanega. Če mi preskrbite kak natančnejši zemljevid, vam ga lahko označim. Sicer pa otoka ni mogoče zgrešiti. Krasi ga namreč posebno velik vulkan, ki jih na drugih otokih iz te skupine ni. Do gospoda Hooda, oziroma njegove farme se pride po reki, ki se na zapadni strani otoka izliva v morje.«

»Nič natančnejšega opisa ne potrebujem. Našel ga bom na vsak način. To bo zopet nekaj za bralce našega lista,« se je razveselil gospod Kendal.

»Čujte, gospod Kendal,« ga je prekinil Snoper, »zdaj je že zadnji čas, da izvemo, kdo je ta skrivnostni gospod Hood. Ves čas ste že v devetih nebesih od same sreče, ker se vam je posrečilo izvohati tega moža, mi pa še nič ne vemo, čemu in kako.«

»Poslušajte torej,« je povzel Kendal. »To je dolga povest, ki jo bom skušal povedati v kratkih besedah. V Londonu je živel premožen trgovec s konzerviranim mesom, James Hood. Imel je ženo in dvoje otrok, sina in hčerko. Živel je srečno in zadovoljno. Kupčija mu je ves čas dobro uspevala. Nekega leta pa se je tako nesrečno zabarantal, da je izgubil polovico svojega imetja. Zato je prodal še ostalo polovico in se izselil v Patagonijo v Južno Ameriko. Mnogim je bilo žal za prijaznim človekom. V Patagoniji si je ob reki Rio Negro kupil veliko zemljišče ter pričel z rejo goveje živine. Na ta novi posel se je vrgel z vso silo, kar mu je rodilo velike sadove. V nekaj letih je bil najbogatejši mož daleč na okrog. Med tem sta otroka že dorasla ter staršem pridno pomagala. V tem času sem jih tudi jaz nekoč obiskal. Poznal sem jih že iz Londona. Vedno smo si bili dobri znanci. Sprejeli so me z odprtimi rokami in reči moram, da nisem še videl srečnejših ljudi pod soncem.

Komaj sem se vrnil v London, sem izvedel, da je gospoda Hooda zadela strašna nesreča. Žena in oba otroka so se ukrkali na majhno izletniško ladjo, ki bi jih naj peljala v Valparaiso v Čile. Tisto leto je gospod Hood imel posebno srečo v kupčiji ter svoji družinici ni hotel kratiti tega izleta. Ne morete si misliti, kako nesrečen je bil, ko je izvedel, da se je ladjica ob Ognjeni zemlji razbila in potopila. Od vseh potnikov je našel neki tovorni parnik samo dva mornarja, ki sta se rešila na čeri. Bil je že skrajni čas, kajti sestradana in premražena sta bila do skrajnosti. Pozneje so še iskali na dotičnem mestu, toda za ostalimi potniki ni bilo nikake sledi. Vse je požrlo morje. Le nekaj pomljenih desk je pričalo o strašni nesreči.

Gospoda Hooda je to tako potrlo, da je čez nekaj mesecev prodal vse svoje premoženje po nizki ceni nekemu Argentincu, naložil precejšnjo vsoto od izkupička v neki banki v Buenos Airesu ter izgubil brez sledu. Nihče ni vedel, kam je odšel.

S tem bi bila povest končana. Toda žal se pričinja njen najžalostnejši del. Teden dni za tem, ko je gospod Hood izgubil, se je vrnila njegova družina. Takrat, ko se je bila ladja potopila, so se na čudežen način rešili na pusto patagonsko obalo. Dva dni so opazovali morje, če se morda ne prikaže kaka ladja, a ni je bilo. Tudi nobenega človeka ni bilo blizu. Zato so se odločili, da poiščejo kako naselbino. Peš so se odpravili proti notranjosti dežele. Sestradani, premraženi in utrujeni so naleteli na kočjo siromašnega pastirja. Napori te poti so jih tako izčrpali, da so zboleli vsi trije. Ves mesec niso mogli zapustiti ležišč. Bili so navezani na revno pastirjevo postrežbo. Denarja niso imeli s seboj niti toliko, da bi mogli plačati. Ko so se počutili dovolj močne, so nadaljevali pot proti severu. Tudi takrat so morali marsikaj prestati, a najhujše je pač bilo to, da so našli svoj lepi dom v tujih rokah, očeta pa sploh ne. Nihče ni vedel zanj. Novi gospodar jim je dal toliko denarja na razpolago, da so se lahko peljali v Buenos Aires. Tam so izvedeli, da je gospod Hood naložil denar v banki, za njim pa ni bilo sledu. Ostali so kar v Buenos Airesu in žive zelo skromno. Banka jim namreč noče ničesar izplačati, češ, da od gospoda Hooda nima nikakega tozadevnega naročila.

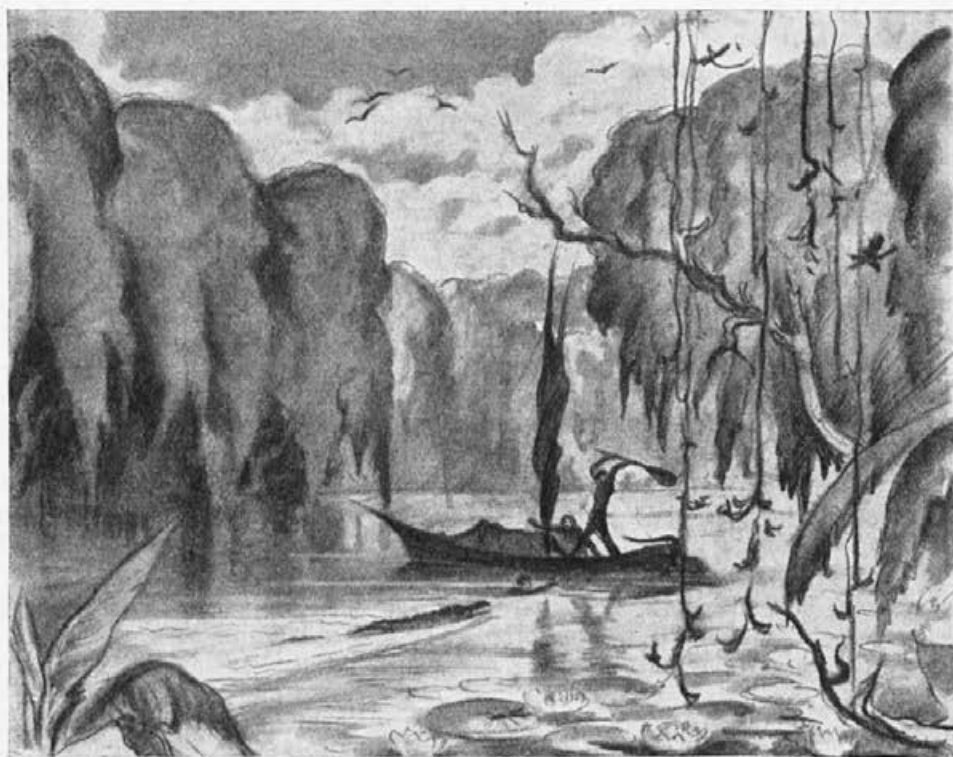
Lahko si mislite, koliko trpe oni in gospod Hood. Drug drugega se smatrajo za mrtve, v resnici pa žive vsak na svojem koncu sveta. Vi trije ste prav za prav njih rešitelji, moja sveta naloga pa bo, da izvedem stvar do konca.«

Gospod Kendal je končal. Gotovo še nikdar ni imel tako pozornih poslušalcev.

»Sedaj pa še drugo povest,« je rekel gospod Snoper Mihcu. »Razložite nam, kako ste našli gospoda Hooda.«

Mihec se ni dal dvakrat prositi. Na kratko je povedal vso svojo zgodbo in še posebej natančno opisal srečanje z gospodom Hoodom.

Micka pa je še opisala vse doživljaje in čudežne rešitve njihove poti. Posebno natančno je opisala Arijekov boj s krokodilom. »Še danes me stresa mraz, če se na to spomnim. Zaprem oči in ves prizor se mi prikaže. Bilo je grozno!« je končala svoje pripovedovanje.

Snoper in Kendal sta se čudila na vso moč. Takih junaških potnikov da še nista videla, sta rekla. Posebno gospod Kendal je hotel vse natančno vedeti. Pozneje jih je tudi fotografiral v čolnu in zatrdil, da priobči njih zgodbo s fotografijo vred v svojem časopisu.

»Ljudje bodo kar zijali,« je rekel. »Kaj takega še niso čitali. Za Boga, saj imate doživljaje za cel roman. In kaj nameravate sedaj?«

»V Calao k stricu bi radi prišli,« je rekel Mihec.

»Na to boste morali še nekoliko počakati,« mu je odvrnil. »Vaš parnik odpelje šele čez štirinajst dni. Otočje ima slabe zveze s celinami.«

»Za božjo voljo!« je vzkliknila Micka. »Kaj naj počnemo štirinajst dni tu? Saj bomo porabili ves denar, ki ga imamo za vožnjo.«

»Glede tega bodite kar brez skrbi,« jih je potolažil. »Nič vam ne bo treba zapravlјati. Poznam v mestu nekaj imovitih ljudi. Pri njih vam bom izposloval podporo in stanovanje. Jaz sam pa bom oddal brzojavko na vašega strica.

Danes zvečer odpluje tovorni parnik proti Mehiki. Z njim jo odpošljem, da jo oddajo, ko pridejo v prvo mehiško пристanišče. Samo stričev naslov mi morate dati. Nato bom pa čim prej poizkusil priti do gospoda Hooda, da ga vrnem njegovi družini. Ta bo gledal!»

Gospod Kendal je do pičice držal svojo obljubo. Zvečer jim je prinesel toliko denarja, da so v restavraciji mogli plačati hrano v naprej in še jim je toliko ostalo, da so si kupili obleke. Tudi Arijek se je moral po evropsko obleči. Vendar ni hotel sprejeti nič drugega, ko kratke hlače in srajco. Kendalu so se pristrčno zahvalili.

»Kaj bi se zahvaljevali,« je rekel. »Saj ste si zaslužili. Že sama vaša podjetnost je vredna stokrat več. Jutri že odpotujem. Najel sem majhno jadrnico, da z njo poiščem gospoda Hooda. Brzozavko na vašega strica sem že oddal. Srečno pot torej! Ko pridete na cilj, mi pišite. Zelo me bo veselilo.«

Naslednji dan so se poslovili še enkrat. Prišli so v пристanišče k odhodu.

»Pozdravite gospoda Hooda!« so rekli. »Recite mu, da se ga bomo vedno radi spominjali.«

Jadrnica je dvignila sidro in odplula. Kendal je stal na krovu in jim mahal v slovo. Dolgo so gledali za ladjico, dokler ni kakor bela pika izginila na obzorju.

Na povratku v mesto so opazili, da so predmet splošne pozornosti. Ljudje so se ustavljali in jih z zanimanjem ogledovali. Kendal je očitno pridno skrbel za njih slavo. Bili so ponosni na svoje junaštvo in končno — saj so res lahko bili. Napraviti tako dolgo pot čez ocean v majhnem čolnu res niso mačje solze.

V Suvi jim je čas prav po polžje potekal. Nekaj dni jim še ni bilo dolgčas. Ogledovali so si mesto in življenje v pristanišču. Ladje so prihajale in odhajale, le njihove ni hotelo biti. Čez glavo so bili siti lenarenja in pohajkovanja.

Slednjič je le prišel predvečer odhoda.

Stopili so h gospodu Snoperju ter kupili karte.

»Ne boste se vozili na potniškem parniku. V naših vodah vozijo večinoma samo tovorni. Tudi vaš je tak. Razen vas se bosta vozila na njem samo še dva potnika, ki pa izstopita že na Družbinskem otočju. Parnik nosi ime »Morski volk«. Le glejte, da ga ne izgredite.«

»Kaj bi pa z našim čolnom naredili?« je vprašal Mihec.

»Če ga prodaste, ga vzamem jaz,« je odgovoril gospod Snoper. »Se bo že našel kdo, da ga odkupi. Koliko hočete zanj?«

»Dajte, kolikor hočete, samo da bo kupčija,« je menil Mihec.

»En funt bo dovolj,« je rekel mrki Snoper, segel Mihcu v roke in mu izročil denar. »Srečno pot! Ne zamerite, če sem spočetka bil neprijazen z vami. Tod okrog se klati mnogo sumljivih ljudi in človek nikdar ne ve, s kom ima opraviti.«

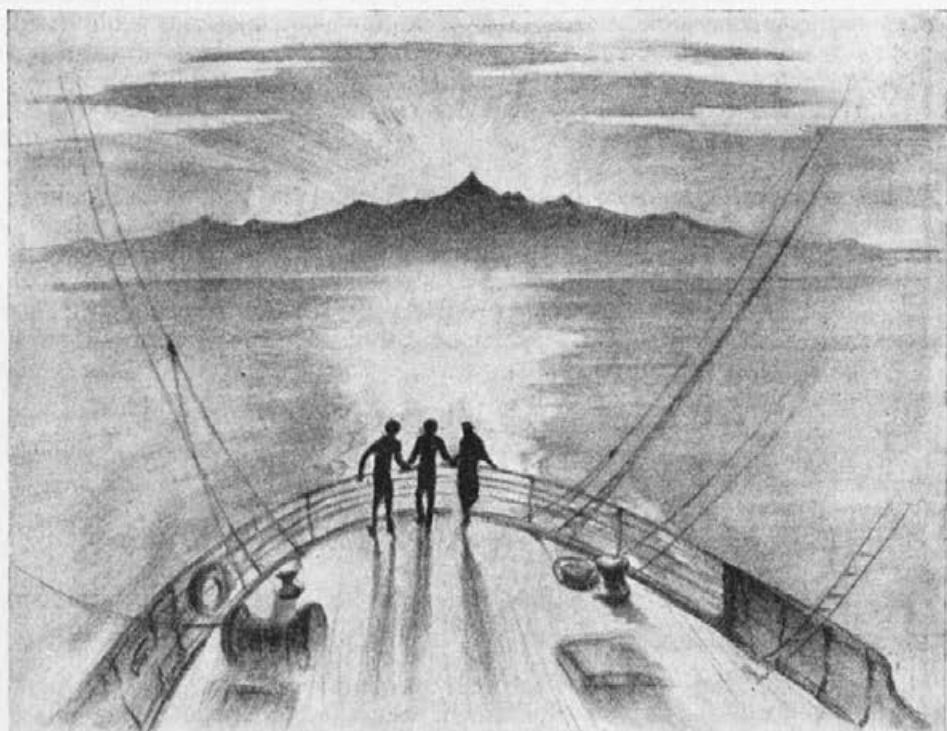
Segli so si v roke in se poslovili.

*

Drugi dan so že na vse zgodaj bili na ladji. Ko je sonce pokukalo izza hribov, je »Morski volk« dvignil sidra, iz dimnika je vstal gost oblak črnega dima, vijak se je zagrizel v vodo in odpluli so. Niso gledali na obrežje, kjer je mrgolelo ljudi, niso opazovali mesta, niso uživali krasote gorovja, kopa-jočega se v morju mlade jutranje svetlobe. Njih oči so bile uprte v čoln, ki se je med neštetimi drugimi zibal v pristanišču. Ta njihov čoln! Ne, saj je bil že last gospoda Snoperja. Da, tam so pustili svojo drago ladjico, ki jih je varno nosila toliko tisoč kilometrov čez ocean, ki jim je bila v stiski varno zavetišče, kjer so prebili toliko dni in noči v žalosti in veselju, ki jim je dolge dni bila

varen dom. Zdelo se jim je, da so nehvaležni do nje. Sedaj, ko imajo boljše vozilo, so jo pustili v tujini tujim ljudem. Solze so jim zalesketale v očeh, ko jim je izginila v daljavi. Srečno, draga ladjica!

Kako je vendar neskončen Tih ocean. Tri dni so se vozili, ne da bi videli najmanjši košček suhe zemlje. Šele v jutro četrtega dne so zavozili med Cookove otoke. Parnik se ni nikjer ustavljal. Nепrestano je vozil. Malo se je zmenil za vročino, veter ali brezveterje. Veličastno je rezal modre valove vedno enako hitro svojemu cilju nasproti. Za pol dne so se ustavili šele na otoku Tahiti, da so se založili z vodo ter izkrcali dva potnika, prekupčevalca s kopro.

Naši znanci so bili odslej edini potniki. Če so, le mogli, so sedeli na krovu, se pogovarjali in opazovali otoke, mimo katerih so se vozili. Nekaj dni se jim je zdelo, da je morje kar posuto z njimi, tako gosti so bili. Mihec je vedel povedati, da so to Paumotu ali »Nizki otoki«. Nato so prišli zopet v samotno, neskončno morje.

Štirinajsti dan vožnje jih je opozoril neki mornar: »Tamle je Amerika.«

Mihcu in Micki sta pričeli srce burno utripati. Ali je stric sprejel Kendalovo brzojavko? Jih bo li pričakoval?

Napenjali so oči, a dolgo niso ničesar uzrli. Prav polagoma se je daleč na obzorju pokazala dolga sivkasta proga, počasi rastoča v nebo. Pred njimi so se v vsej veličini prikazovali peruanski Kordiljeri. Ob njih vznožju je blestelo prav ob morju mesto Calao — njihov cilj. Kakor pribiti so stali na krovu in gledali proti celini. Samo eno so vedeli z gotovostjo. Tam je zanje nov svet. Novo življenje bodo začeli v njem.

V pristanišču se jim je vrtelo v glavah od množice ladij in ljudi. Kam naj se obrnejo? V tem je Mickino pozornost vzbudil neki človek, ki se je med množico drenjal k njim. Na las je bil podoben očetu. Tudi Mihec ga je zapazil.

»Stric!« je vzkliknil ves omotičen od veselja.

Stric je bil tako ganjen, da še govoriti ni mogel. Molče ju je objel. Šele čez dolgo ju je ogovoril:

»Ah, da ste le srčno prispeli. Glavno sem vse izvedel iz brzovjavke nekega gospoda Kendala. In to je vajin prijatelj, kaj ne?«

Pokazal je na Arijeka. Mihec je prikimal. Stric je pristopil k Melanezijcu ter mu krepko stisnil roko:

»Najprisrčneje pozdravljen! Dobrodošel si mi, kakor ta dva, ker si njun prijatelj. Taki prijatelji so redki. Toda pojdimo domov.«

Po živahnih ulicah jih je pripeljal do hiše, kjer je stanoval. V prijazni sobi so sedli za gostoljubno mizo. Tu je moral Mihec na dolgo in široko povedati vso zgodbo njihovega potovanja. Seveda ni pozabil omeniti tudi pisma, ki mu ga je izročil oče. Stric si ga je ogledal in dejal:

»Ne verujem mnogo v te čačke. Pismo pa lahko shranimo za spomin na očeta. Meni je itak prineslo srečo, ker ste prišli k meni. Mislim, da sta tudi vidva srečna. Sicer pa ob priliki lahko koga vprašamo, če pismo res skriva še kakšno drugo srečo.«

»Ah, striček, saj je res dovolj sreče, da smo pri vas,« je rekla Micka in ga toplo poljubila. Njenemu zgledu se je pridružil tudi Mihec in slednjič še Arijek, ki je to povest zaključil z besedami:

»Del te sreče imam tudi jaz. Saj me je to potovanje ozdravilo hude duševne bolezni — vere v duhove in čarovnije.«

TURMALIN

Ko je bila Jelica stara leta tri, je bila že tako čuden otrok, da je vzbujala ljubezen in občudovanje očeta in mame. Zнала je tedaj že tri pesmi prepevati in v sanjah je hodila okoli, tako da so okna zamrežili, da bi se ne zvrnila doli na globoko cesto. Pa je bila tudi razumna.

Mamica je od umetnika kupila gospoda iz porcelana. Lase je nosil gospod rjave, suknjič plav in hlače rdeče. Oči pa je imel iz turmalina. Turmalin je kamen in je velik čudak med rudninami. V knjigi celo piše: Turmalin je med vsemi rudninami največji čudak. Kamorkoli ga obrneš, bo spremenil barvo

in bo sedaj rdeč, potem zelen ali plav. Umetnik je torej naredil gospodu iz porcelana oči iz turmalina in to povedal mami. »Nisem vedel, kako naj ga oživim, pa sem mu naredil turmalinske oči,« je rekel umetnik. Jelica se je silno čudila. Gospod iz porcelana je gledal rdeče, če je strmela vanj od desne. Če je strmela od spredaj v njegove oči, jo je motril z zelenim pogledom. Če je strmela od leve strani, so zenice žarele plavo. Jelica je vprašala mamo: »Kako ji ime gospodu?« in mamica je odgovorila: »Dovolite, gospodična Jelica, da vam predstavim: To je gospod Turmalin. Njegovih oči ne moreš nikdar spoznati, kajti on vedno spreminja svoje oči.« Jelica je vprašala: »Zakaj se je umetnik tako hudobno smejal, ko je tebi prodal gospoda Turmalina za kup dinarjev?« — »Tebi, Jelica, se je le zdelo, da se je hudobno smejal. V

resnici pa je bil žalosten, ko je prodajal Turmalina. Seveda si stara sedaj šele tri leta in ne razumeš takih stvari. Vsak umetnik je žalosten, kadar mora prodati delo svojih rok in svojega srca. Ali ti misliš, da bi ne imel on rad sam Turmalina, zlasti, ker gleda Turmalin, kakor da bi bil živ. Umetnik pa nima niti take mamice, kot tvoj oče, niti take Jelice, kot si ti. Turmalin je bil otrok njegovega srca, pa ga je moral prodati zato, da bi ne bil lačen. Gospod Turmalin je vreden dva tisoč dinarjev.«

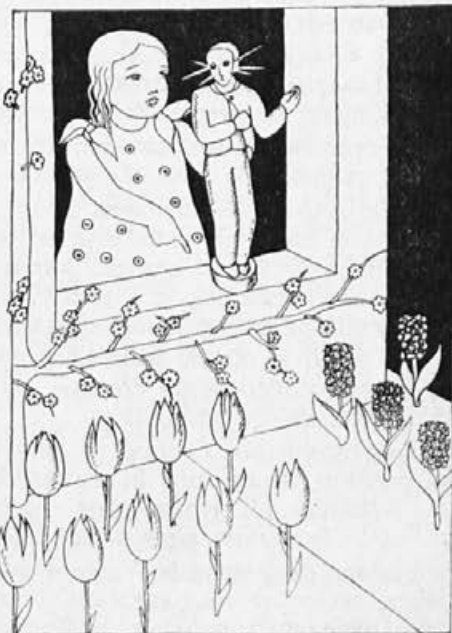
Jelica se je zamislila. Zasmilil se ji je umetnik in njegov otrok Turmalin. Vzela je gospoda Turmalina v naročje, pobožala ga je po mrzlem belem licu, po kodrastih rjavih laseh. Ujčkala ga je in zapela mu je: »Aj, aj, aj, revček ti, gospod Turmalin!« Turmalin je strmel vanjo s plavimi očmi. Gledal je zamišljen Jelico in ni rekel nič. Jelica se je razžalostila: »Mamica, gospod Turmalin noče govoriti.« — Mamica se je nasmehnila: »On govori neslišno. On govori samo z očmi. Ko boš velika, boš razumela njegove besede. Gleda te tako lepo in ti pravi, da te ima rad. Poglej od te strani — njegove oči so rdeče. Oči pravijo, da te ima rad.«

Jelica je nesla Turmalina k oknu. »Poglej, Turmalin, tam doli je naš vrt. Drevesa so v cvetju vsa, po gredicah pa rastejo tulipani in hiacinte. Nikjer

na svetu ni tako lepo kot na našem vrtu. Ali ne verjameš? Saj je to vendar povedala mamica.« Turmalin je gledal žalosno na vrt in njegove zenice so se svetile zeleno. Potem mu je nagnila glavo proti oknu — zenice so zažarele rdeče. »Ali te peče sonce,« je vprašala Jelica in mu zasenčila z dlanjo oči, ki so zopet tihe in plave zamišljeno strmele nanjo.

Mamica je postavila Turmalina na visoki podstavek poleg Jeličine postelje, kajti tako je prosila Jelica. Jelica je utrgala na vrtu dve cvetici, tulipan in hiacinto. Nalila je vode v dve čaši in postavila prvo s tulipanom na desno stran in drugo s hiacinto na levo stran Turmalina. »Ker sam ne moreš na vrt, sem ti prinesla tulipan in hiacinto v sobo, da ti ne bo dolgčas, Turmalin!« Turmalin se je od veselja nasmehnil. Jelica je prav dobro videla, da se je nasmehnil in je tekla to povedat mami in tudi mama se je nasmehnila.

Zvečer je hotela Jelica spat. Rekla je Turmalinu: »Moraš biti priden in moliti z menoj k angelu varuhu.« Molila je glasno, Turmalin pa je molčal in ni hotel moliti. Jelica se je razsrdila: »Ti si grd pacek, ti ne maraš moliti.« Toda Turmalin ni odgovoril, niti nasmehnil se ni. Bog ve, kaj je mislil Turmalin. Jelica se je razžalostila. »Gotovo nimaš mamice, da ne znaš moliti. Kaj ne, da je nimaš?« — Turmalin je odkimal. Jelica je dobro videla, da je odkimal. »Ubogi Turmalin, ne jokaj, saj nisi popolnoma sam na svetu. Jaz sem pri tebi in te imam rada — pa tudi tulipan in hiacinta stojе poleg tebe. Le pogovarjaj se z njima!« Turmalin se ni hotel pogovarjati s tulipanom in s hiacinto. Lep je bil tulipan, lepa je bila hiacinta, toda najlepša je bila Jelica. Zato je gledal nemo na njo, ki je ležala v srajčki na belih blazinah.

Veliki mesec je pogledal v sobo in jo zlato razsvetlil. Jelica ni mogla zaspati. Gledala je le Turmalinu v oči in on je gledal v njene. Turmalinove oči so se svetile v mesečini zeleno.

»Kaj me gledaš tako,« je vprašala Jelica. »Povej mi, ali sem lepa, da samo name gledaš?« — Turmalin je prikimal. »Tudi ti si lep, Turmalin, in kdor pravi, da nisi, je grd pacek. Plavo suknjico imaš in rdeče hlače, kaj ne?« Turmalin je prikimal. »In rjave laske in žalostne oči?« — Turmalin je prikimal. »Nihče drugi nima takih las, take suknjice, takih h'ač in takih oči kakor ti. Turmalin, lahko noč!« Jelica je hotela spat, nekolikokrat je že odprla oči in videla, kako jo nepremično opazuje Turmalin in se je skoraj razsrdila radi tega. »Ne bi me smel neprestano gledati, čeprav sem lepa!« Potem pa je le zaspala, le da mesečina ni hotela iz sobe, nikakor ne in je visela na njenem obrazu in na obrazu Turmalina.

Stal je gori na podstavku Turmalin — Jelica je prav dobro videla, čeprav je imela zaprte oči — in se na široko in silno lepo nasmehnil. Razprostrl je roke in zaklical — Jelica je dobro slišala, da je zaklical — »Jelica, ali spiš?« »Ne spim,« je odgovorila. »Zakaj si me zbudil, Turmalin! Jutri bom zaspala in se ne bom mogla igrati s teboj.«

»Dolgčas mi je, Jelica! Kaj naj počnem s tulipanom in hiacinto. Oba sta zaprla cvetove in spita sedaj. Jaz pa ne morem spati. Gledam le tebe. Rad bi se igral s teboj. Imam te rad. Moje oči se v mesečini svetijo plavo.«

»Saj ni res, Turmalin! Tvoje oči se v mesečini svetijo zeleno!«

»In tvoje oči, Jelica, se v mesečini svetijo kot na nočnem nebu v mesečini dve zlati zvezdi. Toda moje se svetijo plavo. Pridi bliže in poglej!«

Jelica je vstala, tiho, tiho, da bi se mamica ne zbudila, je stopala po prstih od ležišča do Turmalina.

»Tvoje oči se svetijo zeleno,« je rekla.

»Daj, da te dvignem prav do oči, pa boš videla, da se svetijo plavo. Tvoje pa so na nočnem nebu v mesečini dve zlati zvezdi.«

Jelica je zastrmela v oči in so se res svetile plavo in tako žalostno, da se ji je skrčilo srce.

»Ubogi, ubogi Turmalin, ne jokaj se, saj veš, da te imam rada. Res, Turmalinček moj, tvoje oči se svetijo plavo.«

Turmalin se je nasmehnil blaženo, tudi Jelica se je vzradostila. »Turmalin, poljubila te bom, da ne boš nikoli več žalosten.«

Oprijela se je podstavka in se dvignila na prste. Potem je poljubila Turmalina na mrzle ustnice in se prebudila vsa preplašena. Turmalin je zakričal na ves glas in zastrmel vanjo z rdečimi očmi. Tudi Jelica je zakričala in spustila Turmalina, ki je priletel na parket in se razbil v sto kosov. Tulipan in hiacinta pa sta spala na podstavku, kakor bi se ne zgodilo nič.

V sobo je planila mamica in videla, kako je stala Jelica sredi mesečine in začudena gledala na črepinje. »Turmalin me je poklical, potem pa se je razbil, ko sem ga poljubila.«

»Nesrečni otrok, zopet te luna nosi,« je rekla mamica in odnesla Jelico na posteljo. Še zajokala bi mamica kmalu.

»Mamica, ali sem jaz grda, velika packa,« je vprašala Jelica. »Če ne bi jaz poljubila Turmalina, pa se ne bi bil razbil. Kaj ne, mama, da sem velika packa?«

Mama se je smejala. Vzela je Jelico v naročje in jo čuvala do jutra. »Glej, Jelica, oči pa se niso razbile,« je rekla, ko je sonce izšlo in sta se na tleh med črepinjami zalesketala dva kristala. »Poberi jih, Jelica!« Jelica je dvignila izmed črepinj Turmalinove oči in jih postavila proti soncu pred svoje. Turmalinove oči so sijale sedaj še lepše, v stoterih barvah so sijale, saj je na eni strani svetilo sonce vanje, na drugi dve zvezdi nočnega neba.

PASTORKA

Tolminski motiv.

Vtistih davnih časih, ko so še živali znale govoriti, je živel v naših gorah ubožec z ženo in hčerko. Ker so se ljubili, so jim bile še lesnike sladke in vsak trn rožica.

Dnevi so potekali ko kaplje. Ni trajalo dolgo, ko je prišla smrt, pobrala ženo, moža in hčerko pa je pustila sama samcata na svetu.

Zalovala sta za njo, nista je mogla pozabiti, a ker je bila deklica še majhna in je moral oče po delu, si je vzel ošabno deklico za ženo.

Ta siroti ni bila mati, bila ji je mačeha. Dokler sama ni imela otrok, je že še teklo življenje ko težko naložen voz po kamnitem klancu.

Pa je nazadnje Bog pogledal z dobrim očesom tudi mačeho, dobila je hčerko. Tedaj pa se je začelo za pastorko gorjé, da je pretakala krvave solze. Mačeha je svojo hčer božala, a pastorko je s trnjevo palico pretepala. Svoji hčerki je mehko postiljala, a pastorki je devala kamenje v blazine. Hčerka se je ves dan po polju sprehajala, bel kruh jedla, a pastorka je morala garati od zore do mraka, za južino grencati suh kruh, ki ga je le s solzami močila.

Mačehi to še ni bilo dovolj, sirota ji je od dne do dne huje presedala. Ker je bila stokrat lepša od njene hčerke, je ni mogla več videti s koncem očesa. Razmišljala je, kako bi se je iznebila.

»Pelji jo v gozd,« je rekla nekega dne svojemu možu. »Tam jo pusti, da pogine!«

Mož je hčerko ljubil, na ženine besede mu je postalo bridko pri srcu. Toda žene se je bal ko živega vruga, zato ni črhnil ne črne ne bele.

Mačeha je spekla hlebček črnega kruha, dala ga je pastorki za popotnico. Tako sta oče in hči odšla od doma.

Hodila sta in hodila, oče je bil žalosten, a hči začudena, vso pot nista govorila. Prišla sta globoko v gozd, tam so stala visoka, košata drevesa.

Oče je zakuril ogenj, nato je rekel hčerki, naj sede in ga počaka. Nabral bo drv, nato se skupaj vrmeta domov.

Deklica je sedla k ognju, se igrala z ogorki in čakala, čakala. Zatonilo je sonce, iz gozda so vstajale sence, a očeta še ni bilo. Nastala je tema, na nebu so se prižgale zvezde, a o očetu ni bilo duha ne sluha. Ogenj je gorel, plamenčki so se igrali in peli, očeta niso priklicali.

Bilo jo je strah, a se ni zganila. Če je oče rekel, da pride, bo prišel — kako naj oče svoji hčerki laže?

»Kikiriki!« je nenadoma zakikirikalo.

Kaj pa je to? Ozrla se je in zagledala petelinčka, ki je priskakljal iz gozda. Nosil je rdečo rožo in svetel rep, se postavil pred deklico:

»Kikiriki! Če mi daš drobtinico kruha, ti bom pametno svetoval.«

Sirotica je odlomila košček od hlebčka in mu ga je dala.

Petelinček je kruh popikal, nato je ostal pri nji in ji je delal družbo, da bi je ne bilo strah.

Nista še dolgo sedela, ko sta zaslišala:

»Mrnjav!«

Ozrla sta se in glej, izmed dreves je prikorakala mačka. Imela je črne, štrleče brke, a rep je nosila pokonci ko sabljo.

»Mrnjav,« se je ustavila pred deklico. »Če mi daš drobljanec kruha, ti bom pametno svetovala.«

Pastorka je zopet odlomila košček od hlebčka in ga je dala mački.

Mačka ga je hlastno pojedla, nato si je umila gobček. Sedla je k ognju in ji s petelinčkom delala družbo, da bi je ne bilo strah.

Tako so čakali vsi trije.

Ni še nastala polnoč, ko se je dvignil v gozdu strašen vihar. Šumelo je, treskalo, lomilo veje, ruvalo drevesa. Bil je pravi sodni dan.

Sredi viharja je stopil iz gozda lepo oblečen gospod. Imel je črno, kozjo brado, ustavil se je pred deklico in se ji prijazno smehljaj.

»Slišiš,« ji je rekel, »kako lepo svirajo moji godci, ali bi hotela plesati z menoj? V plačilo dobiš lepo novo obleko in polno mošnjo cekinov.«

Tedaj je poskočil petelinček in zakikirikal:

»Nikari, nikari! Če boš z njim rajala, te bo zlodej vzel, ne boš več videla sonca ne svojega očeta.«

Postorka je razumela, ni hotela rajati.

Gospod jo je vnovič prosil, še sladkejše kot prej, zopet ji je obljubljal lepo novo obleko in polno mošnjo cekinov.

»Nikari, nikari,« je zamijavkala mačka. Svetovala ji je kot že prej petelinček.

Pastorka tudi zdaj ni nič rekla, le z glavo je odkimala.

Gospod pa ji je jezen vrgel v naročje novo obleko in polno mošnjo cekinov, že ga ni več biló. Noč ga je dala, noč ga je vzela.

Pri tisti priči je ponehal vihar. Biló je vse mirno kot prej.

Maček in petelinček sta rekla sirotici:

»Pojdi z nama!«

In so šli. Petelinček je letal po vejah, a maček se je plazil pri tleh. Petelinček je kikirikal, a maček je mijavkal — tako sta preganjala strahove. Sirota jima je sledila.

Tako sta jo pripeljala domov.

Ko je mačeha zagledala novo obleko in polno mošnjo cekinov, je pozelenela od zavisti. Pa ji nič ni rekla, nič žalega storila.

Vso noč ni mogla spati. »Vse to bi bila lahko moja hči dobila,« si je mislila.

Spekla je hlebček belega kruha, ga dala hčerki, a možu je naročila, naj jo pelje v gozd in naj jo tam pusti.

Tako se je zgodilo.

Oče je v gozdu zakuril ogenj in rekel:

»Tu me počakaj, da naberem suhljadi in se vrnem, nato pojdeva skupaj domov.«

Deklica je sedela ob ognju, čakala in čakala, plamenčki so svetili, peli in grelji, a očeta ni bilo od nikoder. Nastala je trda noč, deklico je bilo strah, a delj ko je čakala, bolj je bila sama.

Tedaj je priskakljaj iz gozda petelinček z rdečo rožo in svetlim repom, se ustavil pred deklico in zakikirikal.

»Kikiriki! Če mi daš drobtinico kruha, ti bom dobro svetoval.«

Deklica pa je bila trdega srca in mu je odgovorila:

»Se sebi ne znaš svetovati, kako boš tedaj meni svetoval? Le pojdi s svojim lačnim kljunom drugam kruha prosit.«

Petelinček je žalosten povetil greben in šel dalje.

Prav tako se je zgodilo tudi z mačko. Poprosila jo je za drobljanec kruha, a ji ga ni dala. Turobno je povetila rep in že je več ni bilo.

Tedaj pa je nastal tak vihar in piš, tako šumenje in treskanje, da je šlo do kosti. Deklica se je tresla od strahu, jokala in klicala očeta.

Iz gozda pa je prišel lepo oblečen gospod in se je ustavil pred njo.

»Ali slišiš, kako nama svirajo?« jo je nagovoril. »Novo obleko dobiš in polno mošnjo cekinov, če boš plesala z menoj.«

Deklica je bila tega vesela. In ker ni bilo mačka ne petelinčka, da bi ji dobro svetovala, si je obrisala solze strahu in zarajala z gospodom.

Toda komaj sta se dvakrat zavrtela okoli ognja, je gospodu zrasel rep, iz las sta mu priburila dva rogova, a obraz mu je postal črn ko oglje.

Deklica se ga je prestrašila, hotela je pobegniti, a zlodej jo je še huje zgrabil s kremplji, raztrgal jo je na drobne kosce.

Nato je izginil, vihar je ponehal, bilo je tiho kot prej.

Mačeha pa je hčerko čakala, čakala. Ko je le ni bilo, je začela tarnati in jokati. Komaj je vstalo sonce, se je napotila v gozd, da hčerko poišče in najde.

Našla je ogenj, našla cape obleke, našla je uboge, raztresene koščice.

»O, kaj sem storila!« se je zgrabila za glavo.

Od žalosti je na mestu umrla.

Oče in hčerka pa sta še dolgo živela. Ko sta umrla, sta zapustila vse premoženje ubogim, ki se ju še danes toplo spominjajo.

MARA KRALJEVA

Ime ge. Mare Jeraj-Kraljeve je postalo znano l. 1928., ko se je udeležila s keramikami umetnostne razstave Kluba mladih na ljubljanskem velesejmu.

Mara Jeraj-Kraljeva izhaja iz znane umetniške družine Jerajeve v Ljubljani. Njena pokojna mati Vida Jerajeva, Prešernova sorodnica, je bila pesnica, njen oče Karl Jeraj je znan skladatelj in glasbeni pedagog, ki ga poznate posebno po koncertih orglic, sestra Vida pa violinistka. Mlada Mara je kazala veliko zanimanje za keramiko, zato je začela pohajati v Tehnično srednjo šolo, kjer je obiskovala pouk v keramiki, od l. 1925. do 1928., ko je dokončala pouk na tem oddelku.

Mara Kraljeva v svojem ateljeju

Takoj po zaključku omenjene razstave na ljubljanskem velesejmu se je mlada umetnica — štela je komaj 19 let — poročila s slikarjem in kiparjem Tonetom Kraljem in odpotovala na Primorsko, kjer je pomagala možu preslikati cerkev v Tomaju, nato pa načrte in slike za zgradbo nove cerkve v Menjgorah. Soustvarjanje z možem je mladi gospej silno koristilo. Razvila se je v umetnico, kakršnih nam je usoda Slovincem malo naklonila. Res je, da kaže mnogo sorodnosti s Tonetom Kraljem, res je pa tudi, da skuša ustvariti iz sebe poseben tip v naši likovni umetnosti. In to se ji je tudi že posrečilo. Njene akvarele na svilo in portrete v ilovici takoj razločite iz množice slik in kipov — tako žensko nežni, pristrčni in dekorativni so, da si ne morete misliti sobe brez njih. To niso več zgolj slike in kipi, to so solnca, brez katerih nam je življenje pusto in prazno.

Ga. Mara Kraljeva mnogo razstavlja doma in v inozemstvu. Kritike so bile doslej vse ugodne zanjo, posebno iz Antwerpna, kjer je razstavljala v letih 1930. in 1931. Sedaj se pripravlja na razstavo Madon na ljubljanskem velesejmu od 3. do 12. junija t. l.

Čeprav živi gospa Mara vsa za svoje akvarele in kipe — katerih par reprodukcij prinaša »Naš

Fantje s harmoniko

rod« — ima pa vendarle še toliko časa, da njena hčerka — edinka, mala Tatjanica nikdar ne pogrēša svoje mamice. Predobro jo poznajo tudi njene zlate ribice v sprejemni sobi, Samboček, majhen psiček, pa že celo. Le prerad jo pobriše z Mārinega doma v Gerbičevi ulici na Mirju kam v Mestni log in ko se vrne, tedaj že ve, kaj ga čaka. In da se cela reč zadovoljivo konča zanj in za gospo Maro, sede navihanec in jo s prednjimi tačkami lepo prosi odpuščanja. Gospa Mara — kaj pa tudi hoče — mu odpusti, za kar se ji Samboček smehljaje zahvali. Smehljaje, ali ste že kaj takega videli? Jaz še ne, zato sem se pa tudi pošteno čudil. In sem vprašal gospo Maro: »Le zakaj se smeje?«

»Najbrže zato, ker se mu zdimo smešni!« mi je odgovorila.

Mara Kraljeva

Kipec: Otroci

EDO KARDELJ

TRGOVINA IN TRGOVCI

Zadnjič sva se ustavila v Singapoore-u. Spoznala sva orjaški stroj današnje trgovine, ki razpleta svoje mreže čez vse kulturne zemlje. Milijonom ljudi, ki stanujejo po civiliziranih deželah, so postali sadeži vseh podnebij vsakdanja reč. Zmrznjeni Norvežan lahko kupi indijske banane, italijanske pomaranče, braziljansko kavo ali štajerska jabolka, kadarkoli si jih poželi. In če bi šel n. pr. ti v trgovino domače vasi ter zahteval cimeta, pa bi ti trgovec odgovoril, da cimeta nima, bi se gotovo zaničljivo namrdnil in rekel: »Na, lepa trgovina to, še cimeta nima.« In samo po sebi bi se ti zdelo razumljivo, da trgovec mora imeti cimet — ki raste daleč nekje na otokih južnega morja.

Da pride cimet iz teh daljnih dežel tudi v poslednjo gorsko vas, mora poskrbeti trgovina. Nam ni treba nič drugega kakor imeti — denar. Dandanašnji je pa tega bolj malo, beda se klati po svetu, zato tudi trgovina peša. Skladišča velikih trgovskih družb so se napolnila, shrambe majhnih trgovcev so polne, le po hišah ni tega, kar bi bilo treba, čeprav ima trgovec vsega več ko preveč v svojih zalogah. Ni pač denarja. No, pa saj vsi vemo, kako je s to stvarjo. Ni dela, ni denarja, doma so prazni predali — trgovec pa ničesar ne proda.

»Prešmentani denar,« boš rekel, »kaj prav za prav je denar, da ima tako velevažno vlogo v življenju človeka?«

Take zmede ustvarja po svetu in vendar ni nič drugega, kakor menjalno sredstvo, posredovalec med kupcem in prodajalcem. Včasih ga ni bilo. Kdor je rabil žita, je šel h kmetu in zamenjal zanj kako drugo blago, ki ga je imel odveč. Zamenjal je platno za žito, ali bobrove kožice za orožje, vole za železo, zlato za meso itd. Tako postopanje pa je bila nerodna zadeva. Moglo se je n. pr. zgoditi tole:

Gospod Konoplja potrebuje žita. Tega ima polno kaško gospod Koruza. Zato ponudi prvi drugemu v zameno za žito platno. Toda, glej smolo! Gospod Koruza bi sicer silno rad prodal žito, toda platna ima več ko preveč, rad bi pa imel orožje. Ne pomaga torej nič drugega, kakor da išče g. Konoplja takega človeka, ki ima dosti žita in potrebuje platno, gospod Koruza pa takega, ki izdeluje orožje in potrebuje žito. Preden pa gospod Koruza najde takega človeka, se mu utegne pokvariti vse žito, gospod Konoplja pa lahko tačas od lakote oboli ali celo umre. Tako trgovanje je torej silno zamudno in nerodno.

Prav ta nerodnost pri zamenjavanju izdelkov in pridelkov pa je bila vzrok nastanka denarja. Z njegovo pomočjo se je trgovsko postopanje silno olajšalo, zato je pričela trgovina cvesti stoprav s pojavom denarja. Najprej so služile kot denar razne kože, voli, jantar in druge podobne stvari, nato pa se je vedno bolj uveljavljalo zlato, ki so ga končno pričeli kovati v novce, tako da je postalo trgovsko poslovanje povsem enostavno. Nič več ni bilo treba tehtanja, merjenja, preizkušanja, iz žepa se je kratkomalo izvlekla mošnja, nato pa se je odštelo toliko novcev, kolikor je bilo potrebno. Sedaj je lahko gospod Konoplja prodal svoje platno lončarju, gospodu Ilovici, ki mu je dal zanj toliko in toliko denarja, nato pa se je gospod Konoplja napotil h gospodu Koruzi in kupil s tem denarjem od njega žito, ki ga je potreboval, ta pa se je podal s tem denarjem h kovaču in kupil od njega orožje, ki si ga je že toliko časa želel. Še bolj enostavna je postala stvar, ko so se vmes vtaknili nekateri mešetarji. Ti so kupili od gospoda Konoplje platno in ga prodali gospodu Ilovici, nato so kupili od gospoda Koruze žito in ga prodali gospodu Konoplji, nato so šli h kovaču, kupili od njega orožje in ga prodali gospodu Koruzi, itd. Povsod so sicer malo dražje prodali, nego so kupili, zato pa vsem zgoraj

omenjenim gospodom ni bilo treba skakati sem ter tja in iskati ljudi, ki imajo na razpolago vprav tisto blago, ki ga oni potrebujejo. Odslej so se vedno obračali kar na te mešetarje, ki so vselej imeli dovolj blaga vseh vrst in kakovosti, ali pa so poskrbeli, da so ga čimprej dobili. Ti mešetarji so postali tako poklicni trgovci. Najprej so potovali od sejma do sejma. Ti so nastali pri raznih romarskih cerkvah, pri sedežih deželne gosposke, kjer so bila sodišča, pa tudi ob velikih križiščih trgovskih poti. Po vseh teh krajih se je vedno nahajalo mnogo ljudi. Kjer pa je mnogo ljudi, tam je tudi trgovec. Prvotno so trgovali trgovci s svojim blagom podobno, kakor trgujejo danes branjevci na prošenjih, ki postavljajo okoli cerkva svoje stojnice. V krajih, kjer so se vršili sejmi, so polagoma zrastle mesta. Kmalu se je v njih naselil trgovec in odprl tu svojo stalno trgovino. Kaj je nastalo iz tega, to sva videla na najinem potovanju v Singapoore. Pojavile so se velike trgovske družbe, ki so delale ekspedicije v neznane kraje, rasla so mesta, promet se je širil, trgovec je prihajal v vasi — in danes ni nobena gorska vasica v kulturnih deželah brez trgovinice.

Toda... — vselej se naposled najde še vedno kak »toda«. A ni še vsepovsod po svetu tako, kakor je pri nas. V velikanskih nekulturnih predelih Azije, Afrike, Avstralije, Amerike, po otokih južnega morja in v ledeni tišini severa se vrši trgovina še vedno tako, kakor se je vršila v naših krajih v davnih časih. Vse je še prirodno, okorno in počasno, toda — krize tam ni in tudi ne manjka — denarja. Kdor je lačen, si vzame in nič ne ceremoni sem in tja. Če hočeva videti par primerov te prvobitne trgovine, nama ni treba ničesar drugega, kakor da nadaljujemo iz Singapoore najino potovanje v gore polotoka Malake in še dalje naprej. Udariva jo tedaj tja gori.

V Singapooreu si nabaviva belo obleko, povezneva si na glavo belo tropsko čelado in oprtava na ramo puško. Zdaj sva taka, kakor dva raziskovalca. Kar z nekim ponosom zreva drug v drugega. Naposled pa to tudi sva. Raziskujeva seve za svojo zabavo in zaradi svoje radovednosti, kajti vse to so znanstveniki odkrili in raziskali že davno pred nama. O vsem tem bi se mogla poučiti iz kake knjige o sociologiji, ki je znanost o človeški družbi in proučuje vse podobne stvari, a midva popolnoma zaupava le svojim očem, zato se nikakor ne premišljajva in obirajva, marveč jo kar ureživa v divje gore divjega polotoka Malake. Čudesa naju čakajo v njih.

Zapustila sva za seboj pas, kamor na kakršenkoli način še sega evropska kultura. Zdaj se nahajava sredi divjih predelov, kjer stanujejo nestalna plemena Semangi in Senoi. Brezkrajni pragozdovi se raztezajo po pobočjih gora. Rastlinske hrane vseh vrst je tu na pretek. Zato se ta plemena preživljajo predvsem z rastlinsko hrano, dočim jim je lov le bolj postranski posel. Iz šibja in drevesnega lubja zgrajene kočje čepi sredi džungle. Vsako jutro se raztepejo temnopolti prebivalci teh selišč po gozdu in se vračajo obloženi s sadovi vseh vrst, pa tudi z več ali manj obilnim lovskim plenom. Kakor jim je pač postregla lovska sreča. Zgodi se, da se kdo ne vrne iz tega pohoda v džunglo. Raztrgala ga je nemara zver. Njegovo nesrečno smrt objokuje potem celo selišče. Često-krat se primeri, da jih napade kako tuje pleme. Marsikdo pade v boju. Neprestano morajo biti pripravljeni na obupno borbo na vse strani: z divjo in neprijateljsko narodo, s sovražnimi plemeni, ki se hočejo polastiti njihovega dela, z divjimi zvermi, ki preže s pragozda, z belimi trgovci, ki jih hočejo ogoljufati in z nešteto drugimi nevarnostmi. Težak je boj za življenje, ki ga bojujejo ta divjaška plemena.

Ce so si naposled vendarle srečno nabavila toliko hrane in drugih potrebnih stvari, da jih imajo za sebe dovolj in da jim od tega še preostaja, tedaj se napotijo vojščaki na trgovsko pot. Nekega dne oprtajo na svoja pleča težka bremena raznih biljk, kož, trsa, gharu (neke vrste aloa), slonove kosti, voska, medu in podobnih stvari ter zapuste selišče. Strnjeni v močno četo, oboroženi s sulicami, loki in puščicami si delajo pot skozi džunglo. Premišljujejo med potjo in ugibajo, kaj bodo za to blago dobili. Žele si tega in onega, toda, kdo ve, ali jim bo sreča mila. Način trgovine pri teh rodovih je namreč izredno čuden. Vselej je prav za prav »maček v vreči«. Zasedujva to prvobitno trgovsko ekspedicijo na njeni poti.

Vojščaki hodijo mnogo dni, premagajo nešteto težav in se znajdejo naposled v neki kolonici. Ustavijo se na nekaki odprti jasi in zmečejo bremena s pleč. Nato razvrste prinešeno blago po tleh, ga zavarujejo s šibjem in kamenjem, potem pa se vrnejo prazni v goščo pragozda. Daleč neke od tega kraja si za silo zgrade zavetišča iz vej in si v okolici poiščejo hrane. Od časa do časa se vračajo k jasi ali se ni nemara med tem časom z njihovim blagom kaj zgodilo. Vselej gredo potem pomirjeni nazaj. Počasi opaziva pri njih nekak nemir, ki raste iz dneva v dan. Kaj čakajo možje? Čemu so tako nestrpni?

Nekega dne se vojščaki zopet vrnejo k jasi. Radovedno se prikradejo iz gošče — in prevzame jih silno veselje. Plešejo in dajejo od sebe neke grlate glasove, vihte sulice in zopet plešejo. Kaj se je neki zgodilo?

Možje planejo k blagu in gledajo. Imajo pa tudi kaj gledati, kajti tam, kjer so oni pustili rastlinske plodove, slonovo kost, trs in druge podobne stvari, se nahajajo sedaj razni noži, sukno, okraski, tobak, orožje itd. Med tem, ko so bili odsotni, so namreč prišli k jasi malajski trgovci, vzeli od blaga to, kar so potrebovali ali mogli kdaj potrebovati in nadomestili vzeto z blagom, ki ga potrebujejo rodovi z gora. Kaj ti žele, to Malajci vedo, kajti tu se vrši trgovina že od pamtiveka na tak način. V navadi je pri mnogih plemenih, posebno pa po Indiji in indijskih otokih. Vrši se pa na tak način zavoljo tega, ker se ta plemena med seboj sovražijo in smatrajo vsak dotik med seboj za okužitev. Tak način imenujemo »tiha trgovina«.

Spustiva se sedaj k obali in se peljiva na Andamanske otoke. Obala je bogata na divjačini in ima izdaten ribolov. Manj pa je tu rastlinske hrane. Tu živi pleme Miskopies. V notranjščini, ki je bogata na rastlinski hrani, žive druga plemena. Če bi živeli Miskopiesi od njih popolnoma ločeni, potem bi morali jesti skoraj izključno mesno hrano, dočim bi notranja plemena živela po večini le od rastlinske hrane. Tako pa to ni moglo ostati. Plemena so skovala prijateljske zveze in si v znak prijateljstva od časa do časa izmenjala med seboj darove. Miskopiesi so pošiljali notranjim rodovom posušene ribe, meso, orožje, okrasje iz morskih školjk in druge stvari, ki so jih izdelovali oni, dobivali so pa nazaj rastlinske plodove, med, vosek in podobne stvari, katerih oni niso imeli. Iz tega stalnega menjanja darov je nastala pravcata trgovina. Zdaj se vrši to menjanje redno v obojestransko korist. Trgovina ima torej tudi namen posredovati tam, kjer je razdelila priroda svoje darove preveč neenako.

Naposled si oglejva še zanimiv način tihe trgovine, ki se vrši med indijskima plemenoma Vedda in Singalezi.

Na odprti jasi leži singaleška vas. Majhne, iz vej spletene kočice izgledajo kakor lene kocke. Pragozd jih oklepa od vseh strani. Vročina je neznosna. V zraku je vroč mir, ki človeka duši. Listi na drevju vise nepremično navzdol, kakor da bi bili neznansko težki. Priroda spi. Samo singaleški kovač kuje. On je neumoren, kadar ima delo.

Skrijva se v goščo in opazujva življenje. Singalezi so znani kot dobri kovači. Včasih poje njihovo kladivo po preprostemu nakovalu ves dan. Z obrtjo se bavijo le moški. Ženske z otroki se raztepejo širom pragozda in nabirajo rastlinske plodove. Del moških odrine tudi na lov. V opoldanski vročini je vas kakor mrtva. Vse se je skrilo v senco siromašnih koč. Nato se prične vas znova oživljati, kladiva zapojejo, skupine odhajajo v pragozd, boj za obstanek rodu nikoli ne neha. Naglo se potem prikrade mrak, vsa vas je zopet zbrana, nihče ne manjka — in nato polagoma vse utihne. Vas spi.

Nekaj časa še gledava v jasno zvezdno noč, vidiva stražarja, ki pride od časa do časa s počasnimi koraki vzdolž kočic, nato pa se pripraviva, da bi si poiskala neke prenočišča. Toda... stoj... Kaj pa je to?

Nedaleč od naju nekaj zašumi. Lomi'o se suhe veje. Najprej narahlo, potem pa vse močneje, kakor da se hoče nekdo, skrit v nočni temi, prikrasti v spečo vas. Težko nama je postalo pri srcu. Ne toliko zaradi sebe, kolikor zaradi vasi, ki je ves dan naporno delala in se mučila, zdaj bi ji utegnili roparska tolpa odnesti vse, kar so s trdom ustvarile marljive roke njenih prebivalcev. Koraki postanejo glasnejši, morejo

se popolnoma jasno razločiti. Kaj dela stražar, se vprašava in gledava napeto med raztresene kočice. Zagledava temno, okroglo liso, ki se kaže izza neke kočice. To je gotovo on, pomisliva. Kaj bo neki storil?

Šum prihaja vse bliže in naposled zagledava kakih deset golih postav, ki so se s sulicami prikadle iz teme pragozda. Tisti hip pa zagledava tudi stražarja — ki jo naglo odkuri v neko kočo. »O ti strahopetec, ti« vzkikneva pridušeno. Mesto, da bi poklical vaščane, se je skril.

Postave se razkrope med koče in obešajo nekaj nanje. Kaj, se v temi ne da razločiti. Gotovo bo kako netivo, si misliva. Bržkone mislijo zažgati vas. Toda ne, nič takega se ne zgodi. Skrivnostne prikazni tiho, kakor so prišle, izginejo v pragozdu. Nekaj časa se še sliši pokanje suhljadi, nato pa vse utihne. V nerazumevanju se spogledava. Kaj naj to pomeni? Ozreva se na vas. Pri poslednjih kočah stoji stražar in gleda v pragozd, kamor so izginili neznani nočni gostje. Vas je torej rešena nevarnosti. Toda, le kaj so obesili na vrata, se vprašava. Prav nič se ne da razločiti. Premagati bova morala svojo radovednost in počakati jutra.

Prvi jutranji svit naju najde že na preži. Najin prvi pogled hiti po kočicah. Razočarana se spogledava. Tam namreč ne visi nič drugega, kakor — bobrove kožice. Zaradi teh kožic se je torej izvršila ta skrivnostna nočna ceremonija? Pričakovala sva pustolovščine, nečesa izrednega, da bodo visele tam kake mrtvaške glave ali kaj podobnega, nemara kaki skalpi ali kaj. Toda nič od vsega tega, le čisto navadne bobrove kožice. »Na, ti divjaki so pa res smešni«, si misliva. Kar odkurila jo bova. Dolgčas je pri njih.

Toda... radovednost postavi takoj novo vprašanje. Čemu pa so prinesli te kože? Skleneva počakati, da se bo vas prebudila. Rod je navajen vstajati s prvo jutranjo svetlobo in kmalu se prikažejo iz koč zaspani obrazi domačinov. Njihov prvi pogled velja kožam, ki so obešene po kočah. Strokovnjaško jih otipavajo in se prepirajo okoli njih. Vsaj izgledalo je tako. Morda pa je bil to čisto navaden razgovor. Nato odnesejo kože v koče in začno marljivo delati. Ta dan je vsa vas zaposlena z izdelovanjem puštic. Od jutra pa skoro do večera pojejo kladiva in puštic je izdelanih precejšnje število. S prvim znakom mraka se delo konča, nato vtaknejo kovači v vrečice, ki vise po kočah, nekoliko puštic in izginejo po domovih. Vas utihne.

Popoldne sva mislila, da bova odpotovala še pred večerom, toda te puščice naju toliko zanimajo, da skleneva prebiti tukaj še eno noč. Počasi se nama pričena svitati v glavi. Zazdi se mi, da sva uganila, čemu so prinesle tiste črne postave bobrove kožice in čemu vtikajo singaleški kovači puščice v vrečice na kočah. In nisem se zmotil.

Kakor prejšnjo, zaslišiva tudi to noč naenkrat rahlo pokanje suhljadi. Nekdo prihaja. Kmalu se nato kakor prejšnjo noč prikrađe iz pragozda kakih deset temnih postav, ki se razkrope med kočami, vzamejo iz vrečic puščice in izginejo zopet v pragozdu. In spet se pokaže takoj nato singaleški stražar in zre za njimi v goščo, kjer se vse bolj oddaljuje šum njihovih korakov, dokler naposled popolnoma ne zamre.

Zdaj nama je vse jasno. To, kar sva videla ti dve noči, ni bilo nič drugega, kakor eden izmed načinov tihe trgovine. Vojščakom plemena Vedda, ki je predvsem lovsko pleme, se zdi sramotno, da bi trgovali iz oči v oči s Singalezi, ki so zanje »nečisto« pleme. Potrebujejo pa njihovih dobrih puštic, ker bi sicer vse junaštvo hrabrega plemena Vedda ne prišlo do veljave, zato se poslužujejo takega načina trgovine. Nič ne barantajo med seboj. Gorje pa onemu singaleškemu kovaču, ki bi dal manj puštic za bobrovo kožico, kakor je običaj. Za eno bobrovo kožico toliko in toliko puštic, to je zakon, ki ni nikjer zapisan, toda vselej velja. Singalezi pa so zadovoljni in nikoli ne poizkušajo ogoljufati, kajti oni imajo zveze z belimi ali malajskimi trgovci in te kožice prodajo z velikim dobičkom dalje. Tako sta zadovoljni obe strani, bobrove kožice pa potem potujejo iz pragozdov v evropska skladišča, nato jih kupujejo velike krznarske delavnice — in napravijo iz njih kožuh za kako elegantno soprogo londonskega, pariškega ali njujorškega milijarderja. Ta elegantna dama ima tako svoj razkošen plašč, vojščak plemena Vedda svoje puščice, trgovska družba pa denar.

Tako veže trgovina na čudovit način azijskega divjaka in visoko civilizirano damo iz Evrope ali Amerike. In divji Vedda ne ve, kje so sedaj bobrove kožice, ki jih je nekoč obesil na kočo singaleškega kovača, prav tako, kakor tudi elegantna dama iz Evrope ali Amerike ne ve, od kod so prišle bobrove kožice, iz katerih ima plašč, in za katerega jo zavidajo vse njene znanke, ki si ga ne morejo nabaviti.

Tako premišljujeva, zatopljena vsak v svoje misli in zreva v mesečno noč. Tale mesec bo čez nekoliko ur gotovo sijal tudi nad najino vasjo Zaplato. S to mislijo se prikrade v naju tudi želja po domu. Ozreva se proti speči vasi. Zaspano gre stražar dvakrat, trikrat med kočami gori in doli, nato pa sede na tnalno pred kočo in zakinka z glavo.

»Preveč vesten tale stražar ni«, si rečeva in se napotiva ob robu jase na drugo stran vasi in od tam v pragozd, ki se prebujata v prvih slutnjah jutra. Dovolj nama je bilo pustolovščin in en nauk sva izvlekla iz vsega tega: ljudje ne morejo živeti drug brez drugega, tudi takrat ne — kadar se sovražijo.

PROF. D. VOLAVŠEK

NEKAJ NAJHUJŠIH MUČILCEV LJUDI IN ŽIVALI PRI NAS IN V VROČI AFRIKI

»Če greš na Dunaj, pusti trebuh zunaj!« so svoje dni priporočali znancem, ki so potovali v nekdanjo ponosno prestolico Avstrije. In res, treba je bilo široko odpreti mošnjo, ali pa malo zadrgniti pas, kakor store to še dandanes avstralski zamorci, če nimajo kaj za pod zobe.

Pa kaj, Dunaj?! Tu sta bila v nevarnosti le mošnja, ali pa želodec! Če si se pa namenil pred nekoliko desetletji v Afriko, je bilo najbolje, da si pustil glavo doma, ker ni bilo gotovo, da se vrneš z njo v domovino. Marsikatera lobanja Evropeca se je gugala na drogu pred kočo zamorskega poglavarja, ali pa mu je služila kot čaša, medtem so si z njegovimi pečenimi bedri posladkali zamorci svoje nenasitne želodce.

Dandanes boš v Afriki že težko naletel na človeške ljudožrce, toda dovolj je drugih nevarnosti, ki pretijo tujcu in domačinu od strani raznih živali.

Ni ravno prijetno, srečati se s kraljem živalstva levom, se dati v prah poteptati od krdela podivjanih slonov, ali pa služiti za kosilo nikoli sitemu krokodilu.

Ne glede na to, da je teh živali, izjemoma krokodilov, danes primeroma že zelo malo, so te skoraj nedolžne v primeri z milijardami raznih žuželk in druge golazni.

Ze naše mravlje, čeprav so nekatere v gospodarskem oziru naravnost koristne, so skrajno neprijetne živalce. Nobena stvar, posebno sladka, ni varna pred njimi. Izvohale jo bodo, če jo skriješ še tako dobro ter se v tisočih samolastno povabile na sladko kosilo ali večerjo. Truden se vsedeš na zemljo. Nisi še dobro položil svojega rojstva kosti in kar je na njih, v travo, že si skočil pokonci, kakor bi te pičil gad. Ni bil gad, le mala svetlorjava mravlja, zelica ali drnovščica imenovana, je zasadila svojo ostro čeljust v tvoje bedro in spustila v nezadno rano drobno kapljico mravljinčne kisline. In ta mala rana peče kot ogenj.

Na slabem glasu je pri nas naša zelica, toda visoko jo prekašajo v tem oziru afriške mravlje. Vse so zloglasne, a najbolj slovita nad njimi je gotovo debeloglava potovalna mravlja, katero nazivajo afriški črnici »safin«. Ze ime safin je v stanu pognati celo četo zamorcev v divji beg.

Neki popotnik pripoveduje, da je nekoč strme obstal, ko je videl, kako njegovi, težko obloženi in močno utrujeni zamorski nosači poskakujejo drug za drugim visoko v zrak, kakor klovni v cirkusu. Nehote je sledil njihovemu vzgledu in tudi sam skočil čez približno 2 dm široko, pregibajočo se črno črto na tleh. Šele sedaj so začeli zamorci kar tuliti: »Safin, safin!«

Crno, premikajočo se črto so tvorili tisoči in tisoči, primeroma malih mravelj potovalk. Zamorci so v prvem strahu kar onemeli in molče poskakali čez črne romarje, ker vedeli so dobro, da safin ne spusti, kar je zagrabil s svojimi ostrimi, zakrivljenimi čeljustmi; raje se da raztrgati na drobne kose. Vgriz je neizmerno pekoč in kar je najhujše, bolečine ponehajo šele potem, ko je prišla iz zgnojene rane na dan z gnojem vred tudi mravljina glava, ki se je bila zagrizla v meso.

Safin napada mrtve in žive živali in napade seveda tudi človeka. Gorje tistemu, ki bi zaspal v bližini potujoče mravlje. Par minut le in tisoči in tisoči so se zasedli v človekovo truplo. Če ni primerne pomoči pri rokah, umrje lahko najgrozovitejše smrti, mravlje ga pojedjo pri živem telesu. V par urah so v stanu oglodati tudi večjo žival do kosti.

Prej omenjeni potnik pripoveduje še neki drugi, zanimiv dogodek o mravlji safin.

Ko je nekoč potoval v bližini nekega jezera, pridrvel je nenadoma iz pustinje lev v velikanskih skokih ter se kakor besen zakadil v vodo. Potnik je porabil ugodno priliko in ustrelil leva. Poslal je črnce po levovo truplo v vodo, toda ti so se vrnili med divjim krikom »safin, safin« brez leva na kopno. Ko so po daljšem trudu privlekli levovo truplo na suho, so spoznali vzrok, ki je gnal leva v besnem begu v vodo. Truplo je bilo naravnost pokrito z več tisoči mravelj. Uboga žival si ni vedela pomagati in je iskala pomoči v vodi.

Lev, kralj živalstva, moral je torej pobegniti pred drobno mravljjo! Lovčeva krogla je bila zanj velika dobrot, ker ga je rešila neznosnih muk, katerim bi bil podlegel. Otresel bi se bil v vodi pač nekoliko mravelj, toda ogromna večina se je bila že pregloboko zajedla, da bi izpustila svojo žrtev.

Strah Afrike in drugih vročih krajev so termiti, mravljam podobne živalce, ki jih pa Evropa nima. Afrika je domovina največje vrste termitov, namreč vojaških termitov. Termiti tvorijo, kakor mravlje, ose, čebele itd. samostojne države. Pri prej omenjeni vrsti termitov živijo poleg samic — kraljic, samecev in delavk še vojaki, ki se odlikujejo od prejšnjih s prav debelo, z močnimi čeljustmi oboroženo glavo. Kraljice spoznaš po ogromnem zadku, ki je napolnjen s tisoči jajčk. Termite črnici prav radi jedo, in sicer kar presne ali sprazene v pločevinasti posodi. Zadki kraljic so jim pa prav posebna slaščica.

Kakor smo že omenili, razlikujemo več vrst termitov. Nekateri žive v lastnoročno, v resnici lastnoročno, iz ilovice in sline zgrajenih trdnjavah, ki so visoke do 3 m, a segajo vrh tega še globoko v zemljo, z množštevlnimi podzemeljskimi rovi. Zgradbe so tako močne, da jim prideš še celo s sekuro težko do živega. Tu in tam je cela planjava kar posejana s temi grički.

Druge vrste termitov žive v votlih drevesih, ali pa v podzemeljskih rovih. Vsaka družba — država šteje po več tisoč državljanov.

Čeprav niso termiti tako krvoločni ko safin-mravlja, so vendar skrajno neprijetna golazen, ker napravijo človeku ogromno škodo, preden sploh ve, da žive termiti v njegovi bližini. Sonce je za termite smrt; v par minutah preminejo. Njihovo delovanje je nočno in tajno.

Zgodi se ti lahko, da zaspíš ponoči na prostem, a prebudiš se brez obleke; požrli so jo termiti. Zjutraj obuješ čevlji, a noga ti zdrkne skozi čevlji, ker so podplate čez noč povečerali termiti. Akoravno požro termiti vse, kar se da zgrisi, so posebni prijatelji lesa.

Sediš lepo pri mizi in nenadoma se zruši stol pod teboj. Če se pri padcu skušaš obdržati za mizo, sledi ta stolu. Mogoče je, da se nenadoma in nepričakovano zruši kloča nad tvojo glavo, akoravno nisi opazil niti najmanjše poškodbe tramov in stebrov. Kako je to mogoče?!

Termiti imajo to lepo navado, da potujejo nevidni po podzemeljskih rovih na svoje večerje in požro pri teh obiskih polagoma vso lesovino v notranjosti ter puste le tanko zunanjo skorjo. Nobene poškodbe ne opaziš, dokler se vse skupaj ne zruši. Sicer bi bila pa tudi vsaka borba proti tem nevidnim, nočnim sovražnikom brezuspešna. Edina pomoč je, da zažgeš kočo in se preseliš drugam.

V vseh krajih, kjer žive termiti, so morali zamenjati lesene brzovjavne in telefonske droge s kovinskimi, ker so se leseni, izdolbeni od termitov, v kratkem času podrli.

Ceprav prištevamo termite k največjim škodljivcem vročih krajev, niso brez vsake koristi. Da, trditi bi celo mogli, da prinašajo napol divjim plemenom koristi, ki visoko prekašajo od njih storjeno škodo. Zamorcem na primer ne morejo uničiti finih oblek in čevljev, pohišstva itd., ker vsega tega nimajo. Če porušijo črncu koč, zgradi si v par urah drugo.

Termiti rahljajo zemljo in vlačijo iz notranjosti na dan rodovitno ilovico, ka'ero uporabljajo za zgradbo svojih trdnjav, ki so visoke 2—3 m in pri tleh do 8 m široke. Pokrajine s termitskimi stavbami so naravnost oaze (zelenice) sredi pustih, nerodovitnih planjav. V senci termitskih stavb uspevajo izborna razne koristne rastline, ker so zavarovane proti prehudi vročini. Razen tega so pa tudi grički sami gosto nasajeni s tobakom, čebulo itd. Če podereš hribček in ga razgrneš, dobiš 60—100 m² najplodnejše zemlje.

Termiti goje v svojih stavbah neko vrsto gob. Nehote zanesejo trose teh gob tudi na gričkovo površino. Spomladi so grički gosto porasli z brezštevilnimi, zelo okusnimi, 4—5 cm visokimi gobami. Na termitskih zgradbah pa raste tudi neka druga užitna goba, pravi velikan, kajti njena glavica meri v premeru 25—30 cm.

Porušene termitske zgradbe dajo izvrsten stavben material. Pa tudi stoječe stavbe so, ne glede na to, da služijo zamorcem kot bujni vrtovi, velikega praktičnega pomena. Prenarediti se dajo v izborne topilnice železne rude in v izvrstne krušne peči.

Za časa slavnoznanih burskih vojn v Južni Afriki, v katerih je maloštevilen narodič Burov (boeres- holandski kmetje) skoraj ugnal v kozji rog mogočne in ponosne Angleže, so se posluževali termitskih stavb Buri in Angleži. Pri tleh so izdolbli s sekuro kurilni prostor, odbili vrh stožca, napravili rov za dim in najboljša krušna peč je bila gotova.

Pa tudi v drugem oziru so termiti koristni. Vsako izumrlo rastlinsko snov (les, liste, sadeže) kakor tudi manjše živali prevlečejo z ilovico. S tem odstranjujejo škodljivo mrhovino ter pospešujejo razpadanje in preperenje teh predmetov v rodovitno zemljo.

Omenili smo že, da črnci radi uživajo bele mravlje — termite. Kakor pri nas čebelar na rojenje čebel, pazijo tudi črnci vestno na to, da jih ne prehitte termiti z rojenjem. Nad grički termitov zgradijo iz vejevja goste strehe, v katerih se polovijo roji termitov. S termiti napolnijo vse razpoložljive posode. V rešetih jih pretresajo, da jim odpadejo neužitne peruti. Uživajo jih kar presno, sušijo ali pa pražijo v loncih. Rojenje termitov je za črnce velih praznik. Kakor pri nas o veliki noči po poticah, diši takrat po zamorskih vaseh po pecivu, pečenem na olju.

Seveda služijo termiti tudi stotisočem ptic kot dobrodošla, tečna hrana.

Termiti so nam v nadaljnji dokaz, da je lahko tudi najškodljivejša žival človeku v veliko korist.

Vsakdo pozna škorpijona po imenu, a videl ga je le malokateri. Velik strah vlada pri nas pred njim, toda ta strah je precej nepotreben. Visoko se pretirava nevarnost škorpijonovega pika, pretirana je navadno tudi množina škorpijonov.

Šele med svetovno vojno sem se seznanil prvič z živim škorpijonom. Kar veselja sem poskočil, ko sem našel pod nekim kamnom, v dolini Ločnice (pritok Sore) prvega, krasno razvitega škorpijona. Preobrnil sem gotovo okrog tisoč kamnov in nabral 14 odraslih škorpijonov. Mnogokrat sem še pozneje iskal na tem mestu in drugod in našel včasih po par komadov, mnogokrat nisem videl niti enega odraslega, akoravno sem preobrnil na tisoče kamnov in porušil na stotine prhljivih štorov. Veselje do škorpijonov mi je prešlo, ko mi je nekoč izpod nekega kamna zasikal nasproti velikanski, lepo pisani modras, katerih v nekaterih letih v dolini Ločnice kar mrgoli.

Že prej sem omenil, da se nevarnost škorpijonovega pika močno pretirava. Hotel sem se prepričati o nevarnosti škorpijonovega pika in sem se dal nalašč pičiti v prst. Zaskalelo me je, kakor če bi me pičila osa, toda prst ni niti posebn otekel.

Ravno tako so le bajke pripovedovanja o škorpijonovem samomoru. Res je, da se bo škorpijon sam pičil, če ga obdaš z žerjavico in mu pušiš le malo prostega prostora, ali pa ga vržeš v olje, oziroma v špirit, toda ne iz samomorilnega namena. Če vidi

škorpijon, da je v nevarnosti, seka divje s svojim repom na vse strani in seveda pri tem lahko nehote zabode tudi sam sebe.

Pik našega škorpijona v splošnem torej ni nevaren, toda čimdalje gremo na evropski jug, tem nevarnejši je. Pripoveduje se celo o smrtnih slučajih kot posledicah škorpijionovega pika. Pa tudi v teh slučajih ni popolnoma gotovo, je li povzročil smrt škorpijonov pik, ali pa okuženje rane po nevednih mazačih.

Mnogo nevarnejši od našega evropskega je afriški škorpijon. Sicer je tudi njegov pik le redkokdaj smrtonosen, toda neizmerno boleč. Neki afriški potnik pripoveduje, da je imel mnogokrat priliko opazovati ljudi, ki jih je picil škorpijon. Zaradi groznih bolečin so besneli in divjali, kakor da bi hoteli izvajati najbolj divje bojne zamorske plesse. Neznosne bolečine, v zvezi s hudo vročino, trajajo več dni, onemogočijo spanje ter zelo oslabe človeka.

Še hujše bolečine ko škorpijonov pik, povzroča ugriz afriške stonoge, ki živi v družbi škorpijonov in druge golazni pod kamenjem, v trhlem lesu itd. Vgrizniti te pač ne more lahko, ker se skuša v divjem begu rešiti. Prijemati z roko jih kljub temu ni dobro, ker onesnažijo roko s smrdljivim sokom, ki nežno kožo tudi namehuri.

Ce hodiš v poletni dobi med nizkim grmičevjem s svojim zvestim spremljevalcem psom, bo ta kmalu pritekel k tebi in se začel drgniti ob tvoje noge, kakor bi te hotel nečesa prositi. Drgnil se bo ob vsako deblo in valjal po tleh. Lahko psa še tako natančno preiščeš, našel ne boš ničesar. Šele pozneje boš ugotovil vzrok njegovega obnašanja. Na ušesih, na glavi, na trebuhu in drugod boš opazil včasi po več zamazanobelih, rdeče prosojnih, kakor grah debelih mehurčkov. Če stisneš tak mehurček, se pociedi iz njega kri. Tvoj prijatelj, ali pa ž njim vred tudi ti, sta se nalezla v grmovju klopov ali kloščev, ki čakajo tukaj na svoje žrtve. Dokler se ni klop napil, ga je mogoče potegniti celega iz rane, kadar pa je napit, boš navadno pustil glavo v rani. Posledica tega je gnojenje rane ali pa vsaj zelo neprijetna srbečica. Nekateri trdijo, da je treba klošča pomočiti z oljem in da nato sam odpade, toda sam sem se prepričal, da se klošč navadno le malo zmeni za olje in je najbolje, če ga izvrtiš z iglo iz rane.

Naši klopi so primeroma redki in tudi nedolžnejši v primeri z afriškimi. V Afriki si jih nabereš lahko v enem dnevu po več stotin in brazgotine te srbijo po več let. Neznosno trpijo uboge živali od teh krvososov, ki pokrivajo včasi v stotinah trupla svojih žrtev.

O moskitih, kot prenašalcih malarije, o muhi glosini, kot povzročiteljici spalne bolezni in tse-tse muhi, uničevalki živinoreje, bomo druge govorili. Omeniti hočem k zaključku le še največjo nadlego srednje Afrike, mikroskopično majhno peščeno bolho, ki nosi ljubko ime »funca« in je sorodnica v topli Ameriki živeče »nigue«. Kakor poslednja zleze tudi oplojena »funca« najraje človeku pod nohte na nogah. Iz jajec izlezle ličinke prevrtajo dobesedno prst in povzročajo grozovite bolečine. Akoravno se posreči izvleči bolho z zalego vred iz rane, se ta kljub temu tudi po razkužitvi (desinfekciji) gnoji dalje in napadeni prst je mnogokrat izgubljen. Mnogo zamožev izgubi vse svoje prste na nogah ali pa vsled zastrupljenja celò življenje. Najboljše, akoravno ne popolnoma sigurno sredstvo proti peščeni bolhi, so čevlji, katerih pa ubogi črnici skoraj ne poznajo.

S kakim veseljem pozdraviš vročega poletnega dne po dolgem potovanju hladen potok ali reko! V vroči in peščeni Afriki si hladne kopeli še bolj potreben, toda v Afriki je kopel navadno v zvezi z velikimi nevarnostmi. V globokih rekah in jezerih te lahko nepričakovano pozdravijo krokodili ter te olajšajo v najboljšem primeru za roko ali nogo, v manjših mlakužah pa lahko pustiš za spomin en liter ali celo več krvi brez vsake odškodnine, kakršno plačujejo dandanes v bolnišnicah. Take mlakuže so namreč polne pijavk. V mlakuži, ki ima 6—10 m v obsegu, našteješ lahko več tisoč pijavk. Od česa živi tolika množina, nam je uganka. Seveda so prav pošteno sestradane. Komaj si pomolil nogo v vodo, že visi na njej 20—30 pijavk. Če si toliko nepreviden, da zlezeš v vodo, lahko računaš z izgubo najmanj enega litra krvi, preden si opazil, da so te napadle pijavke.

Poleg omenjenih ima Afrika še dolge vrste najrazličnejših mučilcev, ki daleko prekašajo naše evropske po škodljivosti in nadležnosti.

VIII.

KO JE ZJUTRAJ POKUKALO IZZA IN
 BOLNIŠKO , SE JE ZBUDIL. NAJRAJE
BI NA GLAS. BOLELA GA JE IN SRBELO PO
VSEM . KO JE STOPILA K NJEGOVI ,
GA JE ZA , DA VIDI, KAKO MU JE. PRI TEM
PA JI PADE NA IN ZAPAZI KRVAVE .
TUDI SO BILE POLNE KRVAVIH . „JOJ, JOJ“,
JE ZAVPILA. „V TEJ SO IN IN .“
PRITEKLA JE ŠE ENA IN OBE STA DVIGNILE
IN PRENESLE NA DRUGO SNAŽNO . VSE TO SO
SLIŠALE , IN IN SE HITRO SKRILE V
MED . „TU NAS NE NAJDEJO“, SO

DEJALE. ALI SO RAZDRLE IN JO ODNESLE
 V TEMNO , KI NI IMELA NIČ . TAM
 SO JO POLOŽILE NA IN ODŠLE SKOZI . NATO
 JE PRIŠEL NEKI IN PRINESEL MALO . POD
 JE IN HITRO ODŠEL IZ TER DOBRO
 ZAPRL ZA SEBOJ. IZ JE SIKNILA , KI
 JE IMELA MOČAN DUH. „KAJ PA JE TO?“ JE VPRAŠALA
. „NE VEM!“ JE ODGOVORILA . „TAKO ČUDNO
 DIŠI.“ PA JE POKUKALA IZ IN SE : „JOJ,
 JOJ, ZASTRUPLAJO NAS!“ „BEŽIMO!“ JE ZAVPILA
 IN IZ PROTI . ALI TAM JE BILO VSE
 ZAMAŠENO. ŠE JE BILA POPOLNOMA ZAMAŠENA.
 JE REKLA: „NIKAMOR NE ZBEŽIŠ. NA
 SE PRIPRAVIMO!“ IN SO SE , IN
 IN . TAKO DOLGO SO , DOKLER NISO PADLE
 NA IN JE PRIŠLA PO NJE. V

PA JE ODSLEJ DOBRO IN JE KMALU SPET STAL
 NA . KO JE OZDRAVEL, JE ODŠEL K SVOJI
 VES JE BIL DRUGAČEN. PO NI NIČ VEČ POHA-
 JAL Z , TEMVEČ JE OSTAJAL DOMA IN POMAGAL
 SVOJI DOBRI . IN JE ZMAJALA Z GLAVO IN
 REKLA: „ČUDNO, ČUDNO, ŠELE POD JE MOJEGA
 PAMET SREČALA.“

MILE KLOPČIČ:

VLAK

Če hočeš hitro k teti na obisk,
 greš kar na vlak in že drviš.
 Kot tebi, vlaku se mudi.
 Zato ne čaka, če ga zamudiš.

Ko vstopimo na vlak in nas odpelje,
 ostane na postaji le postaja.
 Skoz okno na pokrajino strmiš,
 a jedva jo uzreš, že zaostaja.

Tako na hitro kraji se menjavajo,
 kot bi slikóvnicó imel v rokàh
 in da obrača svoje liste sama.
 Ko prvič sem se peljal, me bilo je stràh.

In vlak drvi, ti v njem sediš in čakaš,
 da prideš do postaje, kjer te teta čaka.
 Le na postajah se ustavlja vlak,
 vsi drugi kraji odhitijo mimo vlaka.

A na postaji, kjer me čaka teta,
 izstopim brž, a drugi obsedé
 in peljejo se dalje bogve kam.
 Najbrž imajo tete kje drugje.

Tako prevažà vlak vojake in ljudi,
 prevažà pošto, premog in živino.
 Ž njim vozijo se delavci domov,
 ž njim so nekoč odšli v tujino.

Vsak dan in vsako noč drvijo vlaki.
 Ljudje trdijo, da je to promet.
 Zato je vlak prometno sredstvo.
 Včasih odpelje tudi nas na majniški izlet.

MLADINA PIŠE

DRAGI »NAS ROD«!

Moja žalost po izgubljeni mami, me je privedla tako daleč, da sem začela zlagati pesmi, misleč, da se bom s tem utolažila. Bog mi je priča, da sem pesmi, katere Ti pošiljam, spesnila sama. Za to upam, da si niso zaslužile požrešnega koša.

Spomin na umrlo mamico.

Bi pesem zapela,
bi bila vesela,
toda moje srce
take pesmi ne ve.

To, kar je bil
moj edini zaklad,
mi bil je zakopan
v grozni prepad.

Me žalost objema
in srce veni, —
solzica vsaka
veselje kali.

Iz groba poganja
zdaj nageljev kup,
ki naj bi krasili
moj žalostni up.

Ne iščem veselja
v družbi ljudi,
moje veselje
mi v grobu leži.

Nageljni rdeči
pomenijo to,
kako me je mati
ljubila srčno.

Ko sem še bila
neveden otrok,
postala sem sestra
nesrečnih sirot.

Jaz njene ljubezni
ne zabim nikdar,
ker bila je sveta
kot božji oltar.

Gorjanc Angela,
viš. nar. šola Šoštanj.

GRADIŠČE.

Med našo prijazno vasico Bočno in malim mestecem Gornji grad, ravno ob glavni cesti, se nahaja skaloviti hribček Gradišče. Kar kurja polt obliva človeka, ki gre tod ob poznejših urah, ali še celo o polnoči.

Omeniti vam hočem nekaj dogodbic, ki so se dogodile tu v nedavnih časih. Kjer se nahaja sedaj ta skrivnostni hribček, je stal nekdanj grad, imenovan Zgornji-grad. Nekoč pa se odluči velika masa z bližnje gore in pokrije gradič, z njim zasuje tudi grajsko gospodo z lepo mlado gospodično. Od tistega časa je to Gradišče zakleto in v njem čaka rešitve mlada deklica.

Nekega jutra, ko je kosil v bližini mlad, krepak kosec, pride k njemu deklica in mu pravi: Bodi pogumen mladenič in reši me. Prilezla bo kača, katera bo imela v gobcu snop ključev, vzemi jih ji z zobmi iz gobca in jaz bom rešena. Mladenič ji je obljubil.

Res je prilezla ostudna kača s ključi v gobcu in že ji je šel naproti, da bi ji vzel ključe iz gobca z zobmi, toda prestrašil se je in zbežal.

Nekoč je nabirala po Gradišču drva neka žena z otrokom v naročju. Pa zagleda vrh Gradišča velika vrata. Boječe je vstopila in zagleda veliko sobo in v njej sta stali dve kadi zlata in srebra, za mizo je šivala zakleta deklica, pod mizo je ležal pes, ki mu je iz gobca švigal plamen. Ženi se je zahotelo denarja, otroka pusti v kadi, da bi se igral tako dolgo, da ona nese poln predpasnik denarja domov in potem pride ponj, ali ko se vrne ni bilo več onih vrat. Hitela je k župniku, da dobi otroka nazaj. Župnik ji je svetoval naj takoj nese denar nazaj. In res, vrata se ji odpro, vzela je otroka in vrnila denar.

Mogoče je kdo izmed naročnikov »Našega roda« tako pogumen, da bi rešil zakleto deklico, dobil bo kad srebra in kad zlata.

Remič Pavla,

Bočna pri Gornjem gradu.

PTIČJA PROŠNJA

Ptice pevke v kraljevini Jugoslaviji, zbrane na svojem prvem pomladanskem zborovanju, so sklenile, da pošljejo jugoslovenski deci tole prošnjo: »Minila je huda zima in napočila vesela pomlad. Zopet nameravamo zgraditi po gozdih in gajih, mestih in vaseh svoj dom, da v njem živimo mirno in veselo. Najvljudneje vas prosimo, ostane tudi sedaj naši dobri prijatelji. Ne delajte nam škode in ne jemljite nam naše zlate prostosti. Nikdar nam ne razdirajte gnezd, ki smo jih sestavile s težkim trudom; ne jemljite naših jajčec, puščajte v miru naše nedolžne mladiče, da jih negujejo same. Izročamo se vaši dobri zaščiti!

V oddolžitev zato vam obetamo, da vam hočemo delati veselje s petjem in da bomo marljivo uničevale škodljivi mrčes po drevju«.

Dobra jugoslovska deca bo gotovo uslišala njihovo prošnjo. Tako bomo skupno slavili Boga, Stvarnika prelepe pomladi.

Franc Potočnik, Podgorje, p. Slovenjgradec.

METULJ.

Vedno lepši se mi zdiš,
vasovalček zlatokrili,
vedno bolj sem te vesela —
rada, rada bi te ujela!

Ko po cvetju se podiš,
se svetlikaš v zlati svili,
gledam za teboj v zasedi
s hrepenečimi pogledi.

Pepca Brus,

viš. nar. šola pri Sv. Trojici v Slov. gor.

MOJ DOM.

Kje ste doma,
nam vsak vprašanje dá.
Tam naši so stani,
kjer sončni žarki so neznani,
tam naši so domovi,
kjer so pod zemljo črni rovi.
In oče naš se v rovu trudi
in išče kruha v črni grudi.
Tam naš je dom.
Kdo sem?
Rudarjev jaz sem sin,
iz tužnih, črnih pokrajin.
Ko hodijo očetje v rove,
ko delajo naprave nove,
takrat jaz vem — kdo sem.
Rudarjev jaz sem sin.
Rudar moj oče je,
trpin moj oče je
in mi smo vsi trpini,
ne vemo kaj mladosti je veselje,
ne vemo kaj izpolnjene so želje,
poznamo le bedo, trpljenje
in svojo borno življenje.

Janez Mohar,
Toplice — Zagorje.

MOJA ROJSTNA VAS.

Ne zdi se mi vsaka vas tako prijetna kakor Javornik. Na obeh straneh jo obdaja gorovje, katero meji na naše sosede Italijane in Avstrijce. Na zapadu pa šumi valovita Sava. S hriba se vidi hiše kakor biseri, a tvornica je oko med njimi. Ta je velike važnosti. Ze od daleč se čuje iz nje ropot. Delavci nakladajo in topijo železo. Zelo lepo je to gledati. Razbeljeno železo se zvija kakor kača. Še vse polno slik bi videli, ako bi bili pri nas. Nobena stvar me ne bo ločila od tega lepega kraja, v katerem že od zgodnje mladosti uživam veliko veselje.

Lipej Avgustina,
učenka višje nar. šole na Javorniku.

DRAGI NAŠ ROD!

Ko sem bila stara dve leti, me je mama vzela s seboj v cerkev, ko je škof maševal. Ko sem ga zagledala, sem zakričala na vse grlo: »Mama bežima, taš plide.«

Na izprehod me je mama vedno nosila, če me je pa vprašala: »Greš dol?« sem vedno odgovorila: »nič, doj, uš, ak, doj.«

Namesto, da bi rekla, prosim kruh, sem rekla: »Plošim jaš mam kuh.«

Imenovala sem se namesto »Štefka« »Vekena«.

Ko sem prvič videla pri teti kravo molzti, sem začudeno vprašala: »Kaj, vam da krava mleko? Nam pa da mlekarica.«

Ko sem pa videla krompir izkopavati, sem rekla: »Ho, vi imate v zemlji krompir, mi pa ga imamo na tlgu.«

Ko je pa bilo na božični večer božično drevo prižgano, smo vstopili v sobo. Jaz sem kar zgrabila pupo z vozičkom in tekla v kuhinjo in prosila mamo, naj zaklene vrata, da ne pride Jezušček nazaj po pupo. Te moje dogodke mi mama še vedno pripoveduje.

Jakolič Štefi
v Mariboru.

KAKO SO RIBNICANI KUPOVALI BOGA.

Ribničanom se je nekoč razbil križ, na katerem je visel Jezus. Ko se zbero vsi učeni moške tega kraja pri gospodu župniku, jim on razodene žalostno novico o razbitem križu. Nič ni pomagal, treba se je bilo odpraviti v Benetke, kjer so se take reči prodajale. Vedeli so, da bo treba iti čez morje. Zbrali so same take, ki so znali res dobro plavati. Nič kaj preveč dobre volje so se odpravili proti daljnemu mestu. Ko so že dolgo potovali, pridejo do velikanske njive, na kateri je lepo modro cvetel lan. Mislijo si: »Vendar smo že prišli do morja.« Strah jih je pa vendar obšel, češ, kaj bo, če kateri utone. Naposled se le oju-načijo, se slečejo, štejejo do tri in se vsi naenkrat zaženo v vodo, ki pa je bila samo lan. To vam je bilo kobacanja, vendar so se pririli na drugo stran. Sila ponosni svojega junaškega dejanja bi bili najraje skakali. Bistri Ribničan pa pravi: »Kaj bomo toku veselji, če ne vemo, če smo vsi tūke. Preštimo se, pa bomo vejdl!« Začno se prepirati, kdo jih bo prvi štel. Prvi, ki je bil najbolj naobražen, odgovori: »Jest vas bom štu!« In šteje: »Jest, adn, dva, trije, štirje, pet, šest.« Vsi razburjeni se popraskajo za ušesi ter si reko: »Zduma nas je šlu pa sedm! Za božjo vole Kristusovo. Kakšnega petjolna smo pa zdej ustrelj!« Mimo pride kmet ter jih vpraša: »Kaj vam pa je, da ste tako žalostni?« Oni mu odgovore: »Kaj b' ne bli. Od duma nas je šlu sedm, zdej ns je pa kumej šest.« Vprašajo ga za svet, kako bi se na drug način še enkrat prešteli. On jim reče: »Nosove pomočite v pesek, pa vse luknje preštejte.« Tako so storili in videli, da jih je sedem. Vsi veseli so se podali na dolgo pot proti Benetkam.

Po dolgem potovanju pridejo vsi zmučeni v Benetke. Vstopijo v trgovino, kjer so take reči prodajali. »Joj, joj, joj,« zastoka eden: »Fajmoštra smo pa pozabili uprašat, kakšnga Bugca b' pa kupili. Živ'ga al' mrtvga.« Za žive so imeli tiste, ki so imeli oči odprte, za mrtve pa tiste, ki so imeli oči zaprte. Končno so se le zedinili za živega. Eden pa je še rekel: »Če fajmoštr' ne bo prov, ga bomo pa ubil!«

(To pripovedko mi je nekoč povedal neki Ribničan.)

Lušín Vlado,
Braslovče.

LANSKE POČITNICE.

Dovolite mi, da Vam poročam, kako sem preživel lanske počitnice!

Ko so se začele lanske počitnice, smo se štirje fantje dogovorili, da gremo taborit na Krim. Nekega dne smo vstali že ob šesti uri in šli. Seveda smo imeli s seboj za štirinajst dni hrane in tudi nekaj denarja. Izanska cesta se je prav vlekla. Krim smo že videli prav blizu, a cesta se je vlekla. Ko smo bili pod Krimom, je bila ura že dvanajst. Začeli smo laziti v hrib. Dolgo smo hodili. Seveda smo pa tudi počivali, ker smo imeli vsi polne nahrbtnike. Ko smo prišli na vrh, smo se oddahnili in poiskali primeren prostor, kjer smo postavili šator. Na vrhu je vas Gornik. Ko je bil šator postavljen, smo pripravili večerjo, saj smo bili lačni. Skuhali smo žgance in kavo. Po večerji smo se dogovorili, da pojdemo drugi dan v tisto votlino, kjer so kapniki. Imenuje se »Mala pasica«. Potem smo šli spat. Drugi dan smo vstali ob 7. uri. Ko smo pojedli, smo se odpravili v jamo. Oddaljena je bila samo par minut. S seboj smo vzeli vrvi in luči. Ko smo prišli pred vhod, smo se morali plaziti, da smo prišli noter. Prišedši v jamo, smo posvetili naokrog. Tu je bila velika soba. Šli smo naprej. Zopet soba, še večja, kakor dvorana. Ko pridemo na konec jame, smo posvetili in videli veliko steno. Kar zaslišimo neko šumenje v prepadu. Na dolgo vrv smo privezali luč in spuščali v prepad. Na dnu zagledamo vodo, ki je tekla naprej pod zemljo. V jami so bili kapniki in tako veliki, da nismo nobenega mogli vzeti s seboj. Ko smo si vse ogledali, smo šli ven. Zunaj je bilo zelo gorko, notri pa mrzlo. Potem smo skuhali kosilo in jedli. Nato smo pomili in pripravili drva. Popoldne smo počivali, ker smo šli zvečer naprej. Ko smo povečerjali, smo počasi pospravili in šli dalje. V mraku smo prišli v Iški Vintgar. Postavili smo šotor in šli spat.

Ko je bilo jutro, smo si vse kraje ogledali. Bili smo kakor v ječi. Okrog in okrog je bilo hribovje, dolji pa ravnina. Tam smo taborili še 12 dni. Tudi skavti so bili tam. Vsi smo se imeli prav dobro in prijetno. Dosti sem se naučil na taborenju.

Julko Derganc,

učencem VI. razreda pom. šole v Ljubljani.

KAKO JE IZTEKLO JEZERO PRI LJUBLJANI.

To se je godilo še takrat, ko je bilo pri Ljubljani jezero. Ljubljana je bila velika vas. Ljudje so srečno in veselo živeli.

Hudobcu se je zahotelo iti na svet po grešne duše. Res se odpravi. Prišel je do jezera. Ker je bil truden, se vleže pod bližnje drevo in kmalu trdno zaspi. Mimo pride

pastirček Mihec. Ko zagleda hudobca, hitro teče v vas in pove ljudem, da leži pod drevsom pri obrežju tuj človek. Mihec jim pokaže, kje je. Ljudje so od daleč gledali hudobca. Imel je dolg nos, na glavi dva rožička, na nogah konjska kopita, čez telo pa dolgo haljo. Zupan reče ljudem: »Pojdite domov! Ljudje se takoj razidejo. Hudobec se je zbudil. Takoj se je napolil v prvo hišo. V tej hiši je bival krojač Miha. Ta krojač je bil šaljivec. Ko je zagledal hudobca, si je rekel: »Sedaj ti bom pa eno zagodel.« Hudobec je prišel pod stopnicah h krojaču. Krojač je toliko odprl vrata, da je pomolil hudobec nos v sobo. Krojač je pritisnil vrata. Hudobca so držala vrata za nos. Začel je vpiti in vleči, da bi se rešil. Toda vrata so ga dobro držala. Ljudje so prišli in začeli vraga brcati, suvati in pretepati. Krojač je pa odnotraj tiščal vrata. Hudobec je potegnil z vso silo. Rešil je nos. Toda čakala ga je druga nesreča. Ko je potegnil in se odtrgal, je štrbunknil po stopnicah. Hitro se je pobral in odšel naprej po cesti. Ljudje so šli oddaleč za njim. Tedaj si je krojač zopet nekaj izmislil. Sel je po pse. Ko je imel vse pse okoli, jim je rekel: »Alo puc-kajte tistega!« Psi so razumeli in jo ucvrli za hudobcem. Trije hudi psi so zgrabili za haljo. Hudobec se je hotel rešiti psom in se je začel vrteti. Psi so se kar po zraku vrteli okoli hudobca, ker ga niso spustili. Nazadnje se je halja utrgala in psi so zleteli po zraku med svoje prijatelje pse. Hudobca je bilo sram in je šel iz vasi. Ko je prišel do obrežja jezera, ga je zadel v glavo kamen, ki ga je vrgel krojač. Zvrnil se je v jezero. Poln ran in ves pobit se vrne v peklo. Ljudje so se pa vsi zadovoljni vrnili na svoje domove.

Hudobec se je hotel maščevati. Glavarjeva hči je imela lepo zlato kroglico. To ji je hudobec vzel in vrgel v jezero. Misлил je, da se bodo ljudje jezili in kleli. Potem jih bo pograbil in odnesel v peklo. Toda zgodilo se je drugače. Glavarjeva hči se ni nič jezila. Drugi ljudje pa tudi nič.

Hudobec je zopet mislil, kako bi napravil kako škodo ljudem. Sklenil je izkopati prekop, da bo jezero oteklo. Poklical je svoje tovariše in jim rekel: »Med bliskom in gromom bomo izkopali prekop čez hrib, da bo jezero oteklo.«

Neko noč so zaslišali vaščani grom. Začela se je nevihta. Bliskalo in grmelo je, da je bila groza. Čez eno uro je nevihta ponehala. Vaščani so videli, da je čez hrib prekopan prekop. Jezero je oteklo. V jezeru so našli zlato kroglico in druge reči. Čez več let so začeli obdelovati barje.

Hudobec je spoznal, da ljudem ne more škodovati. Ljudi je pustil na miru in ostal v peklu. Ljudje so se pa začeli naseljevati na barje. Nastala je Ljubljana, ki stoji še danes.

Godec Lovro, Ljubljana.

V prvem sestavku nate, ljubi »Naš rod«, ti hočem opisati, kako nepopisno je moje veselje do Sokola.

Naša šola Adrijanci je včlanjena pri sokolski četni v Gornjih Petrovcih, kjer imamo večkrat kakšno proslavo, ki je zlasti v veselje nam Sokoličem. Ker smo siromašni, nimamo še kroja, a pri telovadbi pa stojimo že na precej visoki stopnji, ker imamo dobrega brata načelnika.

Sokol je močan in zaupljiv branilec domovine. Sokol biti, pomeni, ljubiti se in biti složni. Če se bomo ljubili in bomo složni, nam ne bo nobena sovražna sila vdrla v državo. Sokolstvo je v korist državi. Zato pa bom tudi jaz ostal veren Sokol, da bom nekoč kot mož hrabro branil svojo domovino pred sovražnikom, ki bi si rad prisvojil lepe pokrajine naše Jugoslavije.

Sokolske pozdrave pošiljam vsem bratom Sokoličem in naročnikom »Našega roda«. Zdravo!

Luco Franc,

v. n. šola v Adrijancih, p. Petrovci, Prekm.

MAMICA ME JE POKARALA.

Mene ima mamica posebno rada. Jaz imam njo pa še bolj rad. Vsaj meni se tako zdi. Zato se že iz ljubezni do nje izogibljem prestopkov. — Zgodi se pa le, da storim kaj takega, kar ni prav, posebno moji mamiči ne. — Nekoč sem zaklenil v našo kuhinjo našo kuharico in šolsko postrežnico. Mame ni bilo doma. Jaz sem šel ven in pozabil na to svojo hudomušnost. Tako sta bili kuharica in postrežnica zaprti približno eno uro v kuhinji. Šele mamica, ki je prišla domov, ju je rešila neprostovoljne ječe. Mene pa je mamica pokarala, da še nikoli tako. Poučila me je, kaj smem in kaj ne smem, sicer da bo še hujša kazen prišla.

Firm Vladimir,
Radvanje.

PREDRAGI »NAŠ ROD«!

Veš, mi smo trije bratci. Smo doma iz vasi, ki jo je opeval pesnik Prešeren: »Oj Vrba, srečna, draga vas domača, kjer hiša mojega stoji očeta«. S hišo, kjer se je rodil pesnik Prešeren, smo si skoraj sosedje. Na sredi vasi je starodavna lipa, okrog te lipe so kamni. Vsaka hiša ima svoj kamen. V poletnem času se zbirajo tam kmetje s cele vasi in se pogovarjajo. Od lipe drži pet potov na vse strani, zato da se tujec ne ve kam obrniti. Skozi Vrbo pelje pot tudi na Bled. Poleti pride mnogo tujcev gledat Prešernovo hišo. Povabimo tudi čitatelje in čitateljice »Našega roda«, da si pridejo ogledat Vrbo, in jih pozdravljamo

Tonček, Janez in Franc Mulej.

Naša »Juna« je majhna porednica in nikaka punčka ali sestra s čudnim imenom, kaj še — ta porednica je naša psička, katero nam je teta podarila pred dvema mesecema. Takrat še ni znala drugega kakor — papkat in ajčkat. Ampak danes je vse nekaj drugega, ta naša navihanka. Včasih mi je mama rekla, da je ni večje razposajenke od mene, sedaj pa vidi, kako krivico mi je delala. — Ta naša Juna! Mirno sem pisala domačo nalogo. Bumf, nastal je ropot, pogledala sem in videla — vsi zvezki, vse šolske knjige na tleh, razen tega pa še ti, dragi »Naš rod«. Naša Juna se je še posebej poigrala s Teboj. Prosim Te — nikar ne zameri zaradi tega, ker nam je napravila še več drugih hujših neprilik. Če Te je to moje poročilo kaj razjezilo, nikar se ne huduj name, ampak na to Juno Junasto. Za ušesa jo pograbi — pa močno potegni, veš!

Ivanka Pečnikova,

Koprivnica pri Rajhenburgu.

ŠT. ILJ.

Naša župnija se imenuje Št. Ilj pri Velenju. V prejšnjih časih se je imenoval Št. Ilj pri Gradiču, ker imamo v župniji grad, ki pa ni v razvalinah kot marsikje, temveč stoji trdno in ponosno gleda čez župnijo. Pokojni g. župnik so imenovali ta kraj, ko so ga prvič zagledali, rajski Sentilj. Ni sicer raj, a lepo urejenemu vrtu je vendarle podoben. Ko se pripelješ po glavni cesti iz Velenja do ovinka nad Klemšetom, se ti naenkrat odpre dolina, katero obkrožujejo okoli in okoli lepi in temni gozdovi, po katerih žubore studenčki. Po sončnih bregovih pa vidiš lepo urejene vinograde, ki nudijo v jeseni vseh vrst najzlahotnejšega grozdja. Sadnega drevja pa tudi najdeš kot malokje. V Št. Ilju imamo tudi vzorne drevesnice, odkoder odpošiljajo umni gospodarji mlada drevesca daleč naokrog. Sredi župnije na malem hribčku se dviguje starodavna cerkev, stara nad 700 let in posvečena sv. Tilu. Poleg cerkve stoji 3razredna osnovna šola, ki je bila ustanovljena leta 1819. Prva 3 leta so se otroci učili v gradiču. Učil jih je grajski valpet Vončina. Pozneje so pa postavili šolsko poslopje na škofijsko klet. Severno od cerkve je župnišče. Včasih je bila tukaj dekanija, potem so jo pa prestavili v Skale. Ob glavni cesti, ki pelje v Velenje, stoji posojilnica in društveni dom Posojilnica je bila postavljena leta 1930. Ako greš po drevoredu, prideš do velike gostilne in dveh trgovin. To je moj domači kraj, katerega ljubim nad vse.

Hrustev Marija,
Št. Ilj pri Velenju.

Letošnje knjige

Mladinske matice

Naši naročniki dobijo letos štiri knjige, in sicer:

- 1. Kresnice VI.;*
- 2. Slikanico „Za vesele in žalostne čase“, s slikami E. Deržaja in z besedilom A. Černejeve;*
- 3. Knjigo iz zdravstva „Lovci na mikrobe“, ki jo je sestavila Marija Kmetova in*
- 4. Pravljico „Brkonja Čeljustnik“, ki jo je spisal Bogomir Magajna.*

Vse štiri knjige so bogato ilustrirane.

„Brkonja Čeljustnik“ izide v krasnih ilustracijah Božidara Jakca.

Nekaj posebnega bo letos slikanica „Za vesele in žalostne čase“, ki izide v štiribarvnem tisku. Čeprav je barvana knjiga zelo draga, jo dobijo vsi naročniki „Našega roda“ ne da bi jim bilo treba zato še kaj doplačati.

Opozarjamo pa, da imajo pravico do knjig samo tisti naši člani, ki plačajo 9 obrokov po 2.50 Din. Kdor ni kupil vseh števil „Našega roda“, ne dobi knjig, če ne naroči še ostalih števil.

Že zaradi barvane slikanice, ki je sama vredna vsote, za katero dobijo naši naročniki še „Naš rod“ in tri druge knjige, se bo še marsikdo rad priglasil za člana Mladinske matice. Novi člani pa ne morejo dobiti več ne 1. in ne 2. števil „Našega roda“, ker sta pošli, in zato plačajo samo 19.50 Din za ostale številke „Našega roda“ in knjige.

Opozarjamo pa, da izidejo letos knjige bolj zgodaj kot druga leta, torej že prve dni junija.

V založbi
Mladinske matice
je izšla knjiga

NIKOLA TESLA IN RAZVOJ ELEKTROTEHNIKE

Delo, ki ga je napisal Dr. LAVO ČERMEJ, nas vpelje v skrivnost elektrotehnike in nam pove, koliko so prav Jugoslovani sodelovali pri njenem razvoju. Predvsem pa naš veliki učenjak in izumitelj Nikola Tesla. ● To je prvo delo o Tesli v slovenskem jeziku. ● Delo, ki dviga našo samozavest in je posvečeno naši doraščajoči mladini. ● Knjigo bi moral poznati vsak srednješolec, vsak učitelj, vsak inteligent! ● Knjiga je izšla v okusni izdaji in ima nad 50 slik.

Naroča se pri:

**MLADINSKI
MATICI
LJUBLJANA**
Frančiškanska 6/l.

V 24 urah

barva, plisira in kemično čisti obleke, klobuke itd. Škrobi in svetlolika srajce, ovratnike, zapestnice itd. — Pere, suši, monga in lika domače perilo
tovarna **JOS. REICH**, Ljubljana